

Kirkon ulkoasiain neuvoston toimintakertomus
2009

Toimintakertomus on hyväksytty
kirkon ulkoasiain neuvoston kokouksessa 29.3.2010

ISSN 1797-1381

Kirkkohallitus

Helsinki 2010

Painopaikka: Kopio Niini Oy, Helsinki

1	Kirkon ulkoasiain neuvoston tehtävä ja kokoonpano	1
2	Ekumeeninen toimintaympäristö ja tapahtumat	3
	Euroopan kirkkojen konferenssi	6
	Kirkkojen maailmanneuvosto	6
	Suomen Ekumeeninen Neuvosto	7
	Luterilainen maailmanliitto	8
	Roomalaiskatolinen kirkko	9
	Ortodoksiset kirkot	10
	Anglikaaniset kirkot	11
	Ekumenian tulevaisuus	12
3	Kirkon ekumeeninen strategia ja muita neuvoston käsittelemiä asioita	14
4	Neuvoston asettamat toimikunnat ja Kirkon Ulkomaanavun Säätiön hallitus	19
	4.1 Teologisten asiain toimikunta	19
	Toimikunnan tehtävät	19
	4.2 Kirkon ulkosuomalaistyön toimikunta	20
	Yhteistyö sisarkirkkojen kanssa	21
	Henkilöstö Suomessa ja ulkomailla	22
	Turistityö	22
	Koulutus	23
	Tiedotus	23
	Strategiatyöskentely	24
	Yhteistyö ja verkostoituminen	24
	4.3 Kirkon lähetystyön toimikunta	25
	Kirkon lähetystyön juhlavuosi	25
	Kirkon lähetysstrategiaesityksen eteneminen	26
	Toimintaympäristön muutosten analysointi	27
	Seurakuntien henkilöstö	28
	Kirkon lähetysjärjestöjen yhteistyösopimukset osaksi kirkon ulkosuhteiden hoitoa	29
	Lähetysjärjestöjen ulkomaisen työn muutoksia	30
	Lähetystyöhön osoitettujen henkilö- ja talousresurssien kehityksen seuranta	30
	Seurakuntien antama taloudellinen tuki kasvussa	31
	Lähetystyöntekijöiden määrä ja tehtävät	31
	Tuotot ja kulut	33
	Kirkon lähetystyön toimikunnan asettamat työryhmät	34
	4.4 Kirkon Ulkomaanavun säätiön hallitus	35
	Tehtävä	35
	Kokoonpano	35
	Strateginen työskentely	36
5	Neuvoston asettamat neuvottelukunnat ja työryhmät	37
	5.1 Neuvottelukunta Suomen helluntaiherätyksen kanssa	37
	5.2 Neuvottelukunta Suomen Vapaakirkon kanssa	37
	5.3 Ekumeenisten yhteyksien työryhmä	38
	5.4 Itä-Euroopan työryhmä	39
	5.5 Kirkko ja islam -työryhmä	40
	5.6 Lähetys- ja uskontoteologinen työryhmä	41
	5.7 Kirkko ja juutalaisuus -työryhmä	43
	Liitteet	44
	Kirkkohallituksen ulkoasiain osaston henkilökunta	44
	Johtajan toimisto	44
	Teologisten asiain yksikkö	44
	Ulkosuomalaistyön yksikkö	44
	Kirkon lähetystyön keskus	45
	Ulkosuomalaistyön työntekijät	45
	Kirkkomme edustajat ekumeenisissa järjestöissä ja muissa yhteyksissä 2009	47
	Kirkon edustaminen vuonna 2009	51

Kirkon ulkoasiain neuvoston antamat lausunnot 2009	58
Kansainvälisten ja ekumeenisten yhteyksien rahaston myöntämät avustukset 2009	58
Lyhenteet	60

Esipuhe

Vuosi 2009 oli kirkkojen elämässä vilkkaan toiminnan sekä uusien haasteiden ja ongelmien kohtaamisen aikaa. Maailmantalouden edelleen jatkuva kriisi vaikutti myös ekumeenisiin pyrkimyksiin: sekä kirkkojen että ekumeenisten järjestöjen toimintaan. Useimmilla ekumeenisilla järjestöillä on taloudellisia ongelmia ja monien työ on vaikeutumassa. Ekumeeninen kartta ja maailman uskontotilanne ovat muuttumassa. Perinteisten kirkkojen rinnalle on tullut uusia kristillisiä – evankelikaalisia, uushelluntalaisia ja karismaattisia – liikkeitä. Uskonnollinen monimuotoisuus lisääntyy myös Suomessa. Kertomusvuoden aikana ekumeeninen työ on kuitenkin vaikeuksista huolimatta edistynyt. Kirkon ekumeeninen strategia valmistui, suomalais-ruotsalaisten luterilais-katolisten oppikeskustelujen raportti valmistui ja kirkkomme sopimus Suomen metodistikirkkojen kanssa tuli kirkolliskokouksen käsittelyyn.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokous ”päättää kirkon suhteista muihin kirkkoihin, uskontokuntiin ja kirkkojen välisiin järjestöihin sekä yhteistyöstä niiden kanssa” (kirkkolaki 20,7,2). Näiden asioiden valmistelua ja hoitoa varten kirkolliskokous asettaa arkkipiispan puheenjohtolla toimivan kirkon ulkoasiain neuvoston. Kirkkojärjestyksen mukaan ”kirkon edustamisesta näissä asioissa päättää arkkipiispa yhdessä neuvoston kanssa” (kirkkojärjestys 20,7).

Kirkon ulkoasiain neuvosto esittää seuraavilla sivuilla kirkolliskokoukselle kertomuksen toiminnastaan vuonna 2009. Kirkkohallituksen ulkoasiain osaston toimintakertomus sisältyy Kirkkohallituksen toimintakertomukseen.

Helsingissä 29. maaliskuuta 2010

Jukka Paarma
Turun ja Suomen arkkipiispa
Kirkon ulkoasiain neuvoston puheenjohtaja

Risto Cantell
kirkkoneuvos
Kirkkohallituksen ulkoasiain osaston johtaja

1 Kirkon ulkoasiain neuvoston tehtävä ja kokoonpano

Kirkon ulkoasiain neuvoston tehtävänä on hoitaa kirkon suhteita muihin kirkkoihin, uskontokuntiin ja kirkkojen välisiin järjestöihin ja päättää yhdessä arkkipiispan kanssa kirkon edustamisesta näissä asioissa ja johtaa ulkoasiain osaston toimintaa. Kirkolliskokous valitsee arkkipiispan puheenjohtajalla toimivan kirkon ulkoasiain neuvoston, johon valitaan neljäksi vuodeksi kymmenen jäsentä sekä kullekin henkilökohtainen varajäsen.

Vuonna 2009 kirkon ulkoasiain neuvoston kokoonpano oli seuraava:

puheenjohtaja: arkkipiispa *Jukka Paarma*
jäsenet (henkilökohtaiset varajäsenet):
ylilääkäri *Kati Myllymäki*, varapuheenjohtaja
(läninrovasti *Jari Pennanen*)
hiippakuntasihteeri, rovasti *Irja Askola*
(yhteisen seurakuntatyön päällikkö *Jukka Huttunen*)
suurlähettiläs *Irma Ertman*
(apulaisosastopäällikkö *Laura Kakko*, 2.11. alkaen
yksikön päällikkö *Tuula Svinhufvud*)
pastori, filosofian lisensiaatti *Gunnar Grönblom*
(varatuomari *Susanne Homén*)
piispa *Eero Huovinen*
(pastori, teologian tohtori *Pauliina Kainulainen*)
läninrovasti *Jaana Marjanen*
(teologian ylioppilas, tradenomi *Topi Haarlaa*)
ohjelmajohtaja, dosentti *Hanna Ojanen*
(valtiotieteiden maisteri *Juha Mustonen*)
piispa *Simo Peura*
(pastori *Tuija Mannström*, 1.6. alkaen pastori *Jukka Tuppurainen*)
diakonissa *Kaisa Rauma*
(koulutusjohtaja, kauppatieteiden tohtori *Tuula Siljanen*)
Suomen Lähetyseuran johtaja *Seppo Rissanen*
(yhteiskuntatieteiden maisteri, teologian maisteri
Pirkko Valkama)

Esittelijänä neuvoston kokouksissa on ulkoasiain osaston johtaja, kirkkoneuvos *Risto Cantell* ja pöytäkirjanpitäjänä osastonjohtajan sihteeri *Eila Leppämäki*. Kokouksiin osallistuvat lisäksi Kirkkohallituksen ulkoasiain osaston yksiköiden johtajat sekä kutsuttuina Kirkon Ulkomaanavun toiminnanjohtaja, arkkipiispan sihteeri, piispainkokouksen sihteeri, kirkon viestintäjohtaja sekä kirkkomme edustajat Euroopan kirkkojen konferenssin keskuskomiteassa (rehtori *Tapani*

Rantala), Kirkkojen maailmanneuvoston keskuskomiteassa (piispa *Simo Peura* ja suunnittelija *Aaro Rytönen*) sekä Luterilaisen maailmanliiton neuvostossa (pastori *Riikka Myllys*).

Kirkkohallituksen ohjesäännön mukaan kirkon ulkoasiain neuvoston tehtävänä on:

1. hoitaa kirkon suhteita muihin kirkkoihin, uskontokuntiin ja kirkkojen välisiin järjestöihin ja päättää yhdessä arkkipiispan kanssa kirkkojärjestyksen 20 luvun 7. §:n 2 momentin mukaisesti kirkon edustamisesta näissä asioissa;
2. johtaa ulkoasiain osaston toimintaa; ja
3. valita Kirkon Ulkomaanavun Säätiön hallituksen puheenjohtaja ja jäsenet. (Kirkkohallituksen ohjesääntö 19. §)

Kirkkohallituksen ulkoasiain osaston ”tehtävänä on hoitaa kirkon ekumeenisia suhteita ja niihin liittyviä teologisia asioita, vastata ulkomailla asuvien suomalaisten ja Suomessa asuvien ulkomaalaisten parissa tehtävästä kirkollisesta työstä, edistää kirkon ulkomaista ja kirkkojenvälistä avustustyötä sekä kirkon lähetystyötä ja kirkon lähetysjärjestöjen yhteistyötä.” (20. §)

Kirkon ulkoasiain neuvosto asettaa keskuudestaan kahdeksi vuodeksi kerrallaan työjaoston, johon se valitsee puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan sekä kolme muuta jäsentä. Näiden varajäseninä toimivat heidän henkilökohtaiset varajäsenensä. (21. §)

Työjaoston tehtävänä on:

1. kiireellisissä tapauksissa päättää kirkon edustamisesta yhdessä arkkipiispan kanssa;
2. päättää muista neuvoston työjaostolle siirtämistä ja neuvostolle muutoin kuuluvista kiireellisistä asioista; sekä
3. valmistella tarvittaessa neuvostolle kuuluvia asioita.

Kirkon ulkoasiain neuvoston työjaoston kokoonpano vuonna 2009 oli seuraava:

puheenjohtaja: pastori, filosofian lisensiaatti *Gunnar Grönblom*
(varatuomari *Susanne Homén*)
varapuheenjohtaja: ylilääkäri *Kati Myllymäki*
(lääninrovasti *Jari Pennanen*)
hiippakuntas sihteeri, rovasti *Irja Askola*
(yhteisen seurakuntatyön päällikkö *Jukka Huttunen*)

ohjelmajohtaja, dosentti *Hanna Ojanen*
(valtiotieteiden maisteri *Juha Mustonen*)
Suomen Lähetysseuran johtaja *Seppo Rissanen*
(yhteiskuntatieteiden maisteri, teologian maisteri
Pirkko Valkama).

2 Ekumeeninen toimintaympäristö ja tapahtumat

Ekumeeninen maailmankartta ja tunnustuksellinen tilanne ovat parin viimeksi kuluneen vuosikymmenen aikana radikaalisti muuttuneet. Sata vuotta sitten Edinburghissa 1910 pidetty maailmanlähetyskonferenssi oli vakuuttunut siitä, että kristinuskolla on edessään valoisa tulevaisuus: evankeliumi etenee uusien kansojen keskuuteen ja uuden vuosisadan alkaessa ja uuden vuosituhannen vaihtuessa koko maanpiiri on kuullut evankeliumin sanoman pelastuksesta Jeesuksessa Kristuksessa ja ottanut sen myös vastaan. Edinburghin kokouksen optimistinen ohjelmanjulistus oli ”maailman evankelioiminen tämän sukupolven aikana”. Toisin on kuitenkin käynyt. Kristinuskoko on toki edelleen suurin uskonto maailmassa, mutta Jeesuksen lähetyskäsky mennä kaikkeen maailmaan ja tehdä kaikki kansat hänen opetuslapsikseen ei ole vielä täysin toteutunut. Vanhojen kristillisten alueiden, Euroopan ja Pohjois-Amerikan, kirkollinen tilanne on toinen kuin viime vuosisadan alussa. Kirkkojen jäsenmäärät ovat laskussa, vanhat kristilliset perinteet ovat häviämässä ja kirkot ovat uudenlaisessa lähetystilanteessa omissa sekularisoituneissa yhteiskunnissaan.

Kristinuskon painopiste on siirtynyt ja siirtymässä pohjoisesta etelään. Vanha kristikunta on hajoamassa. Muut uskonnot ovat valtaamassa alaa Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa. Kirkot kasvavat nopeimmin Afrikassa ja latinalaisessa Amerikassa. Myös monet viime vuosisadalla syntyneet ekumeeniset järjestöt – Kirkkojen maailmanneuvosto, Euroopan kirkkojen konferenssi, Luterilainen maailmanliitto ja monet muut – ovat kriisissä, joka ei koske vain niiden taloutta vaan samalla myös toimintaa, jäsenkuntaa ja omaa identiteettiä.

Maailman lähetys- ja uskontotilasto vuodelta 2010 kertoo, että kristittyjä on noin kolmasosa maailman väestöstä. Kaikista kristityistä roomalaiskatolilaisia on 50,4 prosenttia. Tilaston mukaan maailman koko väestö vuonna 2010 on 6,9 miljardia. Heistä kristittyjä on 2,29 miljardia eli 33,2 prosenttia.

Tilaston mukaan maailman väestö lisääntyy 229 000 ihmisellä vuorokaudessa. Niitä, jotka eivät ole missiologien tutkimuksen mukaan lainkaan kuulleet evankeliumia, on 29,3 prosenttia maailman koko väestöstä. Maailman uskontotilasto vuonna 2010 on lähetys- ja uskontotilaston mukaan seuraava:

- kristittyjä 2 292,4 miljoonaa (33,2 prosenttia)
- muslimeja 1 549,4 miljoonaa (22,4 prosenttia)
- hinduja 948,5 miljoonaa (13,7 prosenttia)
- uskonottomia 639,8 miljoonaa (9,2 prosenttia)
- buddhalaisia 468,7 miljoonaa (6,7 prosenttia)
- kiinalaisperäisten uskomusten kannattajia 458,3 miljoonaa (6,6 prosenttia)
- kansanuskontojen kannattajia 261,4 miljoonaa (3,7 prosenttia)
- ateisteja 138,5 miljoonaa (1,9 prosenttia)
- uusien uskontojen kannattajia 64,4 miljoonaa (0,9 prosenttia)
- sikhejä 24,5 miljoonaa (0,3 prosenttia)
- juutalaisia 14,6 miljoonaa (0,2 prosenttia)
- muita 46 miljoonaa (1,2 prosenttia).

Maanosista Eurooppa on edelleen kristittyjen määrässä suurin. Voimakkaimmin kristittyjen määrä kasvaa Afrikassa.

Eteläisellä pallonpuoliskolla eli Afrikassa, Aasiassa, Oseaniassa ja latinalaisessa Amerikassa kristittyjä on yhteensä 1 385 miljoonaa eli kaikista kristityistä 63,7 prosenttia. Pohjoisella pallonpuoliskolla eli Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa kristittyjä on yhteensä 787,6 miljoonaa eli 36,3 prosenttia kaikista kristityistä.

Kertomusvuonna vietettiin kirkkomme lähetysten 150-vuotisjuhlavuotta. Samalla se oli myös Suomen Lähetysseuran perustamisen 150-vuotisjuhlavuosi. Kirkon lähetysten juhlavuoden suunnitteluun ja toteutukseen osallistuivat yhdessä Kirkkohallituksen ja Suomen Lähetysseuran kanssa kaikki kirkkomme lähetysjärjestöt. Helsingin tuomiokirkossa pidettiin 18.1. juhlamessu, jonka toimitti arkkipiispa *Jukka Paarma*. Saaman piti piispa *Tomas Shivute* Namibian evankelis-luterilaisesta kirkosta. Juhlavuoden pääjuhla oli Helsingin yliopiston juhlasalissa.

Vuoden 2009 aikana tuli kuluneeksi 10 vuotta merkittävän ekumeenisen asiakirjan *Yhteinen julistus vanhurskauttamisopista* allekirjoittamisesta ja paavi *Johannes Paavali II:n* Suomen ja pohjoismaiden vierailusta. Yhteisessä julistuksessa vanhurskauttamisopista roomalaiskatolinen kirkko ja Luterilainen maailmanliitto saavuttivat yksimielisyyden vanhurskauttamisopin

perustotuuksista. Sen perusteella voitiin todeta, että 1500-luvulla vanhurskauttamisopista lausutut oppituomiot eivät kohdistu nykyiseen roomalaiskatoliseen kirkkoon eivätkä luterilaisiin kirkkoihin. Yhteisen julistuksen allekirjoittamisen 10-vuotisjuhlaan Augsburgissa osallistui kirkkomme edustajana piispa *Eero Huovinen*.

Pyhän Henrikin messun tammikuussa Roomassa toimitti piispa *Gustav Björkstrand*. Messussa saarnasi Helsingin katolisen hiippakunnan asiainhoitaja *Teemu Sippo* SCJ ja Brahe Djäknar ja Florakören -kuoroista koottu kaksoiskvartetti lauloi. Rooman vierailun ohjelmaan kuului lisäksi paavi *Benedictus XVI*:n yksityisvastaanotto Vatikaanissa ja neuvottelu Paavillisessa kristittyjen edistämisen neuvostossa kardinaali *Walter Kasperin* ja hänen esikuntansa kanssa. Katolinen kirkko Suomessa sai suomalaissyntyisen piispan. Mainzin arkkipiispa kardinaali *Karl Lehmann* vihki *Teemu Sipon* Helsingin katolisen hiippakunnan piispaksi 6.9. Turun tuomiokirkossa vietetyssä messussa, johon osallistui Helsingin katolisen hiippakunnan jäsenten lisäksi suuri ekumeenisten kutsuvieraiden joukko.



*Arkkipiispa Leo, piispa Teemu Sippo ja arkkipiispa Jukka Paarma keskustelevat Sipon piispaksi vihkimisen jälkeen 6.9. Turun tuomiokirkossa.
Kuva: Heikki Jääskeläinen*

Venäjän ortodoksisen kirkon uudeksi patriarkaksi valittiin helmikuussa metropoliitta *Kirill*. Juhlallisessa virkaanasettamisjumalanpalveluksessa suomalaisia kirkkoja edustivat arkkipiispat *Leo* ja *Jukka Paarma*. *Kirillin* seuraajaksi ulkoasiain osaston johtoon nimitettiin arkkipiispa *Hilarion*. Saksalaistaustaisen Venäjän ja muiden valtioiden evankelis-luterilaisen kirkon (ELKRAS) uudeksi arkkipiispaksi *Edmund Ratzin* jälkeen valittiin syyskuussa Pietarissa pidetyssä kirkolliskokouksessa Siperian ja Kaukoidän hiippakunnan piispa *August Kruse*. ELKRAS:n eläkkeellä ollut edellinen arkkipiispa *Georg Kretschmar* kuoli joulukuussa Münchenissä.

Euroopan kirkkojen konferenssi

Kansainvälinen talouskriisi vaikeutti kirkkojen ja ekumeenisten järjestöjen toimintaa. Euroopan kirkkojen konferenssin (EKK) 13. yleiskokous pidettiin kesäkuussa Lyonissa Ranskassa. Kokouksen toteutuminen oli uhattuna järjestön tukalan taloustilanteen vuoksi. Kirkkomme taloudellinen tuki mahdollisti kokouksen toteutumisen. Lyonin yleiskokouksen yhteydessä vietettiin myös EKK:n 50-vuotisjuhlaa. Kokouksen ohjelmaan vaikutti tuntuvasti Saksan evankelisen kirkon (EKD) tekemä ehdotus, että yleiskokous asettaisi pienen työryhmän laatimaan EKK:n sääntöjen ja rakenteen muuttamista. Kirkkomme ja pohjoismaiden ja Baltian kirkkojen pontevan toiminnan ansiosta EKD:n aloite saatiin muutetuksi EKK:n tavoitteita ja toimintaa suunnittelevan uudistamistyöryhmän asettamiseksi. Suuri osa kokouksen ohjelmasta jäi kuitenkin rakenneuudistusta koskevan keskustelun jalkoihin ja esti monta vuotta suunnitellun ja jo sovitun Euroopan kirkkojen siirtolaiskomission ja EKK:n integraation täysimittaisen toteutumisen.

Kokousta varjosti EKK:n suurimman jäsenkirkon, Venäjän ortodoksisen kirkon (VOK) poissaolo yleiskokouksesta ja ilmoitus, että VOK jäädyttää osanottonsa EKK:n toimintaan. Syynä tähän ratkaisuun oli EKK:n keskuskomitean päätös lykätä Moskovan patriarkaatin alaisen Viron ortodoksisen kirkon jäsenyyttä koskevan hakemuksen käsittelyä, vaikka keskuskomitea oli jo aiemmin hyväksynyt Konstantinopolin alaisen Viron autonomisen ortodoksisen kirkon EKK:n jäseneksi.

Kirkkomme kannalta tärkeimpiä yleiskokouksen valintoja olivat rehtori *Tapani Rantalan* valinta edelleen EKK:n keskuskomiteaan. Suomen ortodoksisen kirkon edustajaksi rovasti *Veikko Purmosen* jälkeen valittiin rovasti *Rauno Pietarinen*. Yleiskokous asetti myös EKK:n uudistamista suunnittelemaan komiteaan, johon kirkosta tuli edustajaksi pastori, filosofian lisensiaatti *Gunnar Grönblom*, joka oli aktiivisesti osallistunut yleiskokouksessa asian käsittelyyn ja sitä koskeviin vaikeisiin neuvotteluihin. EKK:n uudistamiskomitea piti ensimmäisen kokouksensa marraskuussa ortodoksisessa kulttuurikeskus Sofiassa Helsingissä.

Kirkkojen maailmanneuvosto

Kansainvälisistä ekumeenista järjestöistä kattavin ja tärkein on Kirkkojen maailmanneuvosto (KMN). Se on perustettu vuonna 1948 Amsterdamissa. Baasiksensa eli jäsenyysperustansa mukaan KMN ”on niiden kirkkojen yhteys jotka tunnustavat Herran Jeesuksen Kristuksen Jumalaksi ja Vapahtajaksi

Raamatun mukaan ja jotka sen vuoksi pyrkivät yhdessä täyttämään yhteistä kutsumustaan yhden Jumalan, Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen kunniaksi.”

Kirkkojen maailmanneuvostoon ovat yhdistyneet nykyaikaisen ekumeeniseen liikkeen kaikki historialliset pääuomat: Faith and Order, Life and Work, Kansainvälinen lähetysneuvosto ja Kristillisen kasvatuksen maailmanliitto. KMN:n jäseninä on 349 kirkkoa yli 120 maasta. Suomen evankelis-luterilainen kirkko on yksi KMN:n perustajajäsenistä ja edelleen eräs sen aktiivisimmista jäsenkirkkoista. KMN:n keskuskomiteassa on neljä suomalaista. Suomen evankelis-luterilaista kirkkoa edustavat piispa *Simo Peura* ja suunnittelija *Aaro Rytönen*. Suomen ortodoksisen kirkon edustajat ovat isä *Heikki Huttunen* ja teologian maisteri *Outi Vasko*, joka on myös eksekutiivikomitean jäsen. KMN:n keskuskomitean puheenjohtajana (moderaattori) toimii Brasilian evankelis-luterilaisen kirkon presidentti *Walter Altmann*. Ortodoksiset kirkot – vuonna 1998 eronneita Bulgarian ja Georgian ortodoksisia kirkkoja lukuun ottamatta – ovat KMN:n aktiivisia jäsenkirkkoja.

Roomalaiskatolinen kirkko ei ole KMN:n jäsenkirkko, mutta sillä ja KMN:llä on yhteistyötä ylläpitävä Joint Working Group. KMN:n Faith and Order -komissiossa on täysjäseninä roomalaiskatolisia teologeja. Kirkkojen maailmanneuvoston yhteydessä toimii Global Christian Forum -niminen verkosto, joka kokoaa mahdollisimman suuren määrän erilaisia kristittyjä roomalaiskatolisesta kirkosta helluntalaisiin ja evankelikaaleihin saman keskustelupöydän ympärille

KMN:n keskuskomitea valitsi elokuussa Genevessä pääsihteerikseen norjalaisen teologian tohtori *Olav Fykse-Tveitin* eläkkeelle siirtyvän kenialaisen teologian tohtori *Samuel Kobian* jälkeen. KMN:n seuraava yleiskokous pidetään vuonna 2013 Busanissa Etelä-Koreassa. Yleiskokouksen suunnittelutyöryhmään valittiin suunnittelija *Aaro Rytönen* kirkkomme edustajana. Väkivallan vastaisen vuosikymmenen päätöstapahtuma, ekumeeninen rauhankokous, on koolla 2011 Kingstonissa Jamaikalla. Rauhankokouksen suunnittelutyöryhmään valittiin Kirkon Ulkomaanavun asiantuntija *Jussi Ojala*.

Suomen Ekumeeninen Neuvosto

Suomen Ekumeeninen Neuvosto on maamme kirkkojen ja kristillisten yhteisöjen yhteistyöelin, johon kuuluu tällä hetkellä 11 jäsenkirkkoa ja 5 tarkkailijakirkkoa sekä 15 kumppanuusjärjestöä.

Neuvoston puheenjohtaja on Helsingin katolinen piispa *Teemu Sippo* ja pääsihteerinä toimii ortodoksi-isä *Heikki Huttunen*. Suomen Ekumeeninen Neuvosto koordinoi ekumeenisen rukousviikon viettoa maassamme ja suunnittelee ja toteuttaa yhdessä Kirkon Ulkomaanavun kanssa ekumeenisen vastuuviikon. Lisäksi neuvosto on jäsenkirkkojensa toimeksiannosta esittänyt kannanottoja mm. Suomen maahanmuuttopolitiikasta ja koulujen uskonnonopetuksesta.

Merkittävä ekumeeninen elin on vuonna 1919 perustettu, viime vuonna 90-vuotisjuhlaansa viettänyt Suomen lähetysneuvosto, josta tuli Kansainvälisen lähetysneuvoston jäsen vuonna 1921. Suomen lähetysneuvostossa on 31 jäsenyhteisöä. Sen puheenjohtajana toimii lähetysteologi *Timo Vasko*.

Luterilainen maailmanliitto

Luterilaisia kristittyjä on maailmassa tällä hetkellä yli 70 miljoonaa. Suurin osa heistä kuuluu Luterilaisen maailmanliiton jäsenkirkkoihin. Luterilainen maailmanliitto (LML) on vuonna 1947 Lundissa perustettu luterilaisten kirkkojen yhteenliittymä, jonka jäsenkirkot ovat yhteisen uskon ja tunnustuksen sekä LML:n jäsenyyden perusteella alttarin ja saarnatuolin yhteydessä keskenään ("altar and pulpit fellowship"). LML on pari vuotta sitten muuttanut nimensä muotoon "The Lutheran World Federation – a Communion of Churches". Siihen kuuluu tällä hetkellä 147 jäsenkirkkoa, joiden yhteenlaskettu jäsenmäärä on noin 68 miljoonaa. LML:n suurin jäsenkirkko on Ruotsin kirkko. Muita suuria kirkkoja ovat Etiopian Mekane Jesus -kirkko (yli 5 miljoonaa jäsentä); Amerikan evankelis-luterilainen kirkko (ELCA) (vajaa 5 miljoonaa jäsentä); Suomen evankelis-luterilainen kirkko (noin 4,3 miljoonaa jäsentä) ja Tansanian evankelis-luterilainen kirkko (noin 4,6 miljoonaa jäsentä).

Luterilaisten kirkkojen kasvu on suurinta Afrikassa. Myös Aasian pienet luterilaiset vähemmistökirkot kasvavat, mutta hitaammin kuin Afrikan luterilaiset kirkot. Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa kirkkojen jäsenmäärät ovat sitä vastoin laskusuunnassa.

Luterilaisen maailmanliiton presidentti on amerikkalainen piispa *Mark S. Hanson* (ELCA:n johtava piispa) ja pääsihteerinä toimii zimbabwelainen teologian tohtori *Ishmael Noko*. Hänen seuraajakseen on valittu Chilen evankelis-luterilaisen kirkon entinen presidentti *Martin Junge*, joka tällä hetkellä toimii LML:n lähetyksen ja kehityksen osastolla latinalaisen Amerikan sihteerinä. Luterilaisen maailmaliiton pohjoismaisen alueen varapresidentti on piispa *Eero Huovinen*. Varapresidenttinä hän on myös eksekutiivikomitean

jäsen. *Huovinen* ja pastori *Riikka Myllys* ovat LML:n neuvoston jäseniä heinäkuussa 2010 Stuttgartissa pidettävään 11. yleiskokoukseen saakka. Yleiskokouksen teemana on Isä meidän -rukouksen pyyntö ”Anna meille tänä päivänä meidän jokapäiväinen leipämme”. Kirkollamme on yleiskokouksessa 14 hengen delegaatio, jota johtaa piispa *Eero Huovinen*.

Toinen luterilaisten kirkkojen kansainvälinen yhteenliittymä on Kansainvälinen luterilainen neuvosto (International Lutheran Council, ILC). Se on vuonna 1993 organisoitu tunnustuksellisten luterilaisten kirkkojen yhteenliittymä, joka jatkaa aiempien International Lutheran Theological Conferencen ja International Lutheran Conferencen (Porto Alegre 1975) toimintaa. Siihen kuuluu 30 jäsenkirkkoa eri puolilta maailmaa. Suurin ja vaikutusvaltaisin jäsenkirkko on amerikkalainen luterilainen kirkko Missouri-synodi (Lutheran Church – Missouri Synod), jolla on noin 2,5 miljoonaa jäsentä. ILC:n jäsenkirkoista 12 on myös LML:n jäseniä.

LML ja ILC ovat muutaman viime vuoden ajan lisänneet keskinäistä yhteydenpitoaan ja informaation vaihtoa. Järvenpäässä pidettiin vuonna 2003 kirkkomme isännöimänä konsultaatio, jossa luonnosteltiin pysyvämpää säännöllisen yhteistyön rakennetta. LML:n pääsihteeri ja ILC:n eksekutiivisihteeri allekirjoittivat vuonna 2005 yhteisen muistion *Memorandum of Understanding*, jossa todetaan säännöllisen yhteydenpidon tarve ja ehdotetaan yhteisten tapaamisten järjestämistä vuosittain.

Luterilainen maailmanliitto on kunnostautunut kahdenvälisissä oppikeskusteluissa. Niissä kenties tärkein saavutus on vuonna 1999 allekirjoitettu *Yhteinen julistus vanhurskauttamisopista*. Tässä asiakirjassa roomalaiskatolinen kirkko ja Luterilaisen maailmanliiton jäsenkirkot toteavat saavuttaneensa yksimielisyyden vanhurskauttamisopin perustotuuksista ja ilmaisevat yhdessä käsityksensä, etteivät vanhurskauttamisopista 1500-luvulla lausutut oppituomiot enää kohdistu nykyiseen roomalaiskatoliseen kirkkoon eivätkä luterilaisiin kirkkoihin.

Roomalaiskatolinen kirkko

Roomalaiskatolinen kirkko on kristikunnan suurin kirkko. Paavi *Johannes Paavali II:n* ja hänen seuraajansa, nykyisen paavin *Benedictus XVI:n* aikana Rooma on rakentanut läheisempiä yhteyksiä ortodoksisiin kirkkoihin ja erityisesti Konstantinopolin ekumeeniseen patriarkaattiin. Paavi *Benedictus XVI* vieraili ekumeenisessa patriarkaatissa Konstantinopolissa marraskuussa 2006.

Rooman suhteet myös Moskovaan ovat paavi *Benedictus XVI:n* aikana selvästi parantuneet. Puolalaisen paavin *Johannes Paavali II:n* (*Karol Wojtyla*) aikana hänen ja Moskovan patriarkan *Aleksei II:n* tapaaminen ei onnistunut. *Johannes Paavali II* ilmaisi useaan kertaan halunsa vierailla Moskovassa ja vuosien ajan oli vireillä useita suunnitelmia paavin ja Moskovan patriarkan tapaamisesta puolueettomalla maaperällä – siis muualla kuin Roomassa tai Moskovassa. Saksalaisen paavi *Benedictus XVI:n* (*Joseph Ratzinger*) tapaaminen sitä vastoin näyttää olevan myös patriarkka *Kirillin* lähivuosien tavoitelistalla.

Roomalaiskatolisen kirkon ja Englannin kirkon keskinäiset suhteet ovat uudessa mielenkiintoisessa vaiheessa. Paavi *Benedictus XVI* julkisti lokakuussa apostolisen konstituution, jossa tarjotaan anglikaanisille piispoille, papeille ja uskoville erityinen tavalliset hiippakuntarajat ylittävä, mutta hiippakunnan kaltainen personaaliordinariaatti-rakenne. Vatikaanin uskonopin kongregaation prefekti kardinaali *William Levada* selosti lehdistötilaisuudessa 20.10. Roomassa apostolista konstituutiota näin: *Pyhän isän paavi Benedictus XVI:n toive on, että anglikaaninen papisto ja anglikaaniset uskovat, jotka etsivät yhteyttä katolisen kirkon kanssa, löytäisivät tästä kanonisesta rakenteesta mahdollisuuden säilyttää heille rakkaat anglikaaniset traditiot, jotka ovat sopusoinnussa katolisen uskon kanssa.*

Apostolisen konstituution julkistaminen tuli melkoisena yllätyksenä sekä Englannin kirkon johtajalle Canterburyn arkkipiispalle *Rowan Williamsille* että Englannin katolisen kirkon primaatille Westminsterin arkkipiispalle, kardinaali *Vincent Nicholsille*. Molemmat arkkipiispat kiiruhtivat apostolisen konstituution julkistamisen jälkeen järjestetyssä tiedotustilaisuudessa vakuuttamaan, ettei konstituutio muuta roomalaiskatolisen kirkon ja Englannin kirkon hyviä suhteita ja että myös Anglican-Roman Catholic International Commission jatkaa normaalisti dialogiaan.

Ortodoksiset kirkot

Ortodoksisten kirkkojen korkein hengellinen johtaja on Konstantinopolin ekumeeninen patriarkka. Hänellä ei kuitenkaan ole ortodoksisten kirkkojen joukossa samaa johtoasemaa kuin paavilla roomalaiskatolisessa kirkossa. Konstantinopolin ekumeeninen patriarkka on muiden patriarkkojen ja itsenäisten paikalliskirkkojen johtajien joukossa ”primus inter pares” (ensimmäinen vertaistensa joukossa). Nykyinen patriarkka *Bartolomeos I* on ekumeenisesti kokenut ja orientoitunut kirkonjohtaja, joka nauttii suurta arvostusta. Hän on viime vuosina keskittynyt ympäristökysymyksiin ja saanut lempinimen ”vihreä patriarkka”. Helmikuussa 2010 70 vuotta täyttänyt

Bartolomeos on vierailut useita kertoja Suomessa ja on kesäkuussa 2010 tulossa Suomen ortodoksisen kirkon kirkkopäiville Joensuuhun.

Venäjän ortodoksisen kirkon ja Saksan evankelisen kirkon keskinäiset suhteet ovat kiristyneet. Viime vuonna tuli kuluneeksi 50 vuotta VOK:n ja EKD:n oppikeskustelujen alkamisesta. Muodollisesti saksalaisena keskustelukumppanina oli EKD, mutta sen delegaation ydinryhmän ovat alusta asti muodostaneet nimenomaan luterilaiset teologit. Keskustelut alkoivat vuonna 1959 ja ne jatkuvat edelleen. Eräs EKD:n delegaation vaikutusvaltaisimmista jäsenistä oli hiljattain edesmennyt ELKRAS:n arkkipiispa, professori *Georg Kretschmar*.

EKD:n ja VOK:n merkittävää ja tuloksia tuottanut dialogia oli tarkoitus käsitellä molempien kirkkojen yhteisessä seminaarissa marraskuun lopulla Saksassa. Seminaari ei kuitenkaan toteutunut, sillä Moskovan patriarkaatin ulkoasiain osaston johtaja, silloinen arkkipiispa *Hilarion* ilmoitti EKD:lle VOK:n peruuttavan osanottonsa sen vuoksi, että EKD:n kirkolliskokous oli valinnut Hannoverin piispan *Margot Kässmannin* EKD:n neuvoston puheenjohtajaksi piispa *Wolfgang Huberin* jälkeen. *Hilarionin* kirjeen taustalla olivat myös KMN:n toimintatapoja koskevat erimielisyydet.

Arkkipiispa *Hilarion* täsmensi 10.12. aiempaa lausumaansa EKD:n neuvoston puheenjohtajalle ja ulkoasiain osaston johtajalle lähettämässään kirjeessä. Siinä hän toteaa, ettei VOK ole valmis jatkamaan dialogia EKD:n kanssa sen aiemmassa muodossa, mutta saattaa kyllä keskustella ajankohtaisista erimielisyyksistä. Samassa kirjeessään *Hilarion* ilmoittaa olevansa valmis vierailemaan Saksassa kevään 2010 aikana.

Anglikaaniset kirkot

Anglikaaniset kirkot muodostavat maailmanlaajan anglikaanisen kirkkoyhteisön (Anglican Communion), jossa on yli 80 miljoona jäsentä 44 alueellisessa ja kansallisessa jäsenkirkossa koko maailmassa yli 160 maassa. Anglikaanien korkein hengellinen johtaja on Canterburyn arkkipiispa. Tässä virassa on vuodesta 2003 lähtien *Rowan Williams*. Hän on Englannin kirkon pää, jolla ei ole muodollista auktoriteettia oman jurisdiktionsa ulkopuolella, mutta häntä pidetään joka tapauksessa muiden anglikaanisten kirkkojen primaattien joukossa ensimmäisenä vertaistensa joukossa.

Anglikaaninen kommuunio katsoo kuuluvansa Kristuksen yhteen, pyhään, katoliseen ja apostoliseen kirkkoon ja korostaa kirkon ja piispan viran historiallista jatkuvuutta sekä reformaation merkitystä. Anglikaaninen

kommuunio on viime vuosina kokenut varsin suuria sisäisiä erimielisyyksiä, jotka liittyvät seksuaalietiikkaan ja suhtautumiseen homoseksuaalisuuteen sekä samaa sukupuolta olevien parisuhteeseen. *Gene Robinsonin* valinta vuonna 2003 USA:n episkopaalisen kirkon New Hampshiren hiippakunnan piispaksi ja hänen piispanvihkimyksensä vuonna 2004 on ravistellut anglikaanista kirkkoa USA:ssa ja horjuttanut anglikaanista kommuuniota. Erityisesti Afrikan anglikaaniset kirkot ovat arvostelleet ankarasti Amerikan episkopaalisen kirkon päätöstä.

Brittein saarten ja Irlannin anglikaaniset kirkot ovat solmineet pohjoismaiden ja Baltian luterilaisten kirkkojen kanssa läheisen kirkollisen yhteyden hyväksymällä vuonna 1992 Porvoon julistuksen ja allekirjoittamalla sen kolmessa juhlallisessa ehtoollisjumalanpalveluksessa 1996 Nidarosin tuomiorikossa Trondheimissa, Tallinnan tuomiokirkossa ja Lontoon Westminster Abbeyssa.

Porvoon julistuksessa kirkot tunnustavat toisensa oikeiksi kirkoiksi, tunnustavat toisten julistuksen, sakramentit ja viran päteviksi ja sopivat virkojen vaihdettavuudesta. Kirkkojen välistä yhteydenpitoa hoitaa Porvoon kirkkoyhteisön kontaktiryhmä, jonka anglikaanisena puheenjohtajana on Newcastleen piispa *Martin Wharton* ja luterilaisen puheenjohtaja on Islannin piispa *Karl Sigurbjörnsson*. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon edustajana kontaktiryhmässä on teologisten asiain sihteeri *Tomi Karttunen*.

Ekumenian tulevaisuus

Ekumenian tulevaisuuden arvioiminen on vaikeaa. Tällä hetkellä ekumeenisella kentällä on niin paljon muutoksia ja epävarmuustekijöitä, että kaikissa arvioinneissa on syytä varovaisuuteen. Kolme havaintoa on kuitenkin mahdollista tehdä.

1. Ekumenian tulevaisuus riippuu ratkaisevasti kirkoista ja kristillistä yhteisöistä ja niiden suhtautumisesta Jeesuksen ylimmäispapilliseen rukoukseen, jossa Jeesus rukoilee oppilaittensa ykseyden puolesta: *Minä rukoilen, että he kaikki olisivat yhtä, niin kuin sinä, Isä, olet minussa ja minä sinussa. Niin tulee heidänkin olla yhtä meidän kanssamme, jotta maailma uskoisi sinun lähettäneen minut.* (Joh. 17:21). Viime vuosisataa on usein kutsuttu kirkon tai ekumenian vuosisadaksi. Sen aikana kirkot löysivät uudella tavalla Uuden testamentin ja uskontunnustusten opetuksen kirkosta ja kirkon ykseydestä, kristittyjen yhteenkuuluvuudesta. Varsin yleisesti kirkon näkyvä ykseys on hyväksytty ekumenian päämääräksi.

Pyrkimys Kristuksen kirkon ykseyteen johtaa kirkot lähemmäksi toisiaan, keskustelemaan keskenään ja toimimaan yhdessä sekä etsimään ykseyttä kristillisen uskon perustotuuksista. Tällä ykseyden tiellä eteneminen on hidasta ja vaivalloista, mutta tällä tiellä on saavutettu myös merkittäviä edistysaskeleita.

2. Samaan aikaan kirkkojen yhteyspyrkimysten kanssa on käynnissä myös vastakkainen liike. Kristillisten kirkkojen ja yhteisöjen piirissä tapahtuu koko ajan myös pirstoutumista. Uusia liikkeitä ja yhteisöjä syntyy erityisesti Afrikassa ja latinalaisessa Amerikassa, mutta aivan tuntematonta tällainen kehitys ei ole meillä Euroopassakaan. Vaikka evankelikaaliset, helluntailaisperäiset ja karismaattiset liikkeet kasvavat nopeasti latinalaisessa Amerikassa, niiden piirissä tapahtuu myös jatkuvasti uusien yhteisöjen muotoutumista ja jakautumista. Ajatus kirkon ykseydestä ja kaikkien kristittyjen kuulumisesta yhteen ei näiden liikkeiden piirissä ole keskeisimpiä korostuksia.

3. Ekumeenisten järjestöjen suuri haaste on palauttaa oman jäsenkuntansa tuki ja luottamus niihin. Suuret ja raskasliikkeiset organisaatiot isoine yleiskokouksineen ja kankeine päätöksentekojärjestelmineen eivät pysty riittävän nopeasti ja tehokkaasti vastaamaan ajankohtaisiin haasteisiin.

Toimintaympäristön muutoksiin kuuluu myös ajankohtainen keskustelu ekumenian ja uskontodialogin suhteesta. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ekumeeninen strategia vuoteen 2015, *Meidän kirkko – ykseyttä etsivä yhteisö*, toteaa saatesanoissa sivulla 8 näin: *Ekumenian päämääränä on Kristuksen kirkon näkyvä ykseys ja kristittyjen keskinäinen yhteys. Uskontodialogi pyrkii uskontojen keskinäisen tuntemuksen ja kunnioituksen kasvamiseen sekä käytännön yhteistyön mahdollisuuksien lisäämiseen. Tavoitteena on uskontojenvälisen rauhan, suvaitsevaisuuden ja yhteistyön mahdollistaminen ja parantaminen. Uskontodialogi ja ekumenia eroavat lähtökohdiltaan ja tavoitteiltaan olennaisesti toisistaan, mutta kirkon kannalta molemmat ovat tarpeellisia.*

Ekumenian tulevaisuuden kannalta tärkeä on myös asiakirja *Charta Oecumenica*. Se on Euroopan kirkkojen yhteistyöasiakirja, jonka allekirjoittivat 22.4.2001 silloiset Euroopan kirkkojen konferenssin presidentti, metropoliitta *Jeremie* ja Euroopan katolisten piispainkokousten neuvoston presidentti, kardinaali *Miloslav Vlk*. *Charta Oecumenica* hahmottelee ensimmäistä kertaa suuntalinjat Euroopan kirkkojen kasvavaa yhteistyötä varten. *Charta Oecumenica* käsittelee kirkon ykseyden luonnetta ja näkyvän ykseyden toteutumista. Asiakirjassa korostetaan kirkkojen yhteistä vastuuta koko

Euroopan tulevaisuudesta ja kirkkojen osallistumista yhden Euroopan rakentamiseen.

Asiakirja painottaa evankeliumin yhteistä julistamista, keskinäistä lähentymistä, yhteistä rukousta ja käytännön toimia. Se pitää esillä sovintoa kansojen ja kulttuurien välillä sekä vaatii kunnioittavaa suhtautumista koko luomakuntaa kohtaan. Kirkot pitävät yllä keskusteluyhteyttä juutalaisten ja islaminuskoisten kanssa, ja siihen pyritään myös muiden uskontojen ja maailmankatsomusten edustajien kanssa.

Ekumeniassa tarvitaan joustavuutta ja mielikuvitusta. Multilateraalisen ekumenian rinnalla kirkkojen suorilla kahdenvälisillä (bilateraalilla) yhteyksillä on kasvava merkitys. Lisäksi ekumeniassa tarvitaan intoa ja sitoutumista, uskoa siihen, että Kristus on kirkon Herra ja Pyhä Henki on läsnä kirkon elämässä.

3 Kirkon ekumeeninen strategia ja muita neuvoston käsittelemiä asioita

Kirkon ulkoasiain neuvosto piti vuonna 2009 kahdeksan kokousta ja työjaosto kokoontui kerran.

Kirkon ekumeenisen strategian ulkoasiain neuvosto hyväksyi tammikuussa 2009. Sen nimi on *Meidän kirkko – ykseyttä etsivä yhteisö. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ekumeeninen strategia vuoteen 2015*. Strategiassa määritellään kirkon ekumeeninen missio, visio, arvot ja tavoitteet. Ne ovat tällaiset:

Missio *Ekumeeninen tehtävämme on rukoilla ja tehdä työtä, jotta kristityt ja kristilliset kirkot olisivat yksimielisiä uskossa, yhdessä viettäisivät ehtoollista, palvelisivat ihmisiä ja todistaisivat Kristuksesta.*

Visio

- *Kirkon ekumeeninen toiminta on yhteyttä, todistusta ja palvelua.*
- *Kirkon jäsenet ovat tietoisia kuulumisestaan Kristuksen maailmanlaajaan kirkkoon ja pitävät ekumeniaa olennaisena osana kristillistä uskoa.*
- *Kirkon oppikeskustelut ja kirkon jäsenten arkinen toiminta tukevat toisiaan.*
- *Seurakuntalaiset pitävät maailmanlaajaa vastuuta lähimmäisestä ja koko luomakunnasta olennaisena osana kristityn elämää.*

Arvot

Pyhän kunnioitus

- *Pidämme uskoa kolmiyhteiseen Jumalaan kirkon ykseyden perustana.*
- *Tunnustamme Jeesuksen persoonan ja pelastuksen ainoalaatuisuuden.*
- *Tavoittelemme kristittyjen yhteyttä Jeesuksen rukouksen velvoittamana (Joh. 17:21).*
- *Pidämme kaikkia ihmisiä ja koko maailmaa Jumalan luomana.*
- *Tunnistamme pyhyiden kaipauksen muissa uskonnoissa.*

Totuudellisuus

- *Etsimme yksimielisyyttä uskossa ja rakkaudessa.*
- *Kuuliaisina Kristuksen tahdolle todistamme hänestä.*
- *Vahvistamme keskinäistä luottamusta ja toimimme avoimesti ja läpinäkyvästi.*
- *Olemme sama kirkko kaikkiin suuntiin.*

Vastuullisuus

- *Huolehdimme lähimmäisistä lähellä ja kaukana.*
- *Toimimme luomakunnan ja sen eheyden varjelemiseksi.*
- *Käytämme yhteisiä voimavaroja vastuullisesti ja tuemme kestävää kehitystä.*

Oikeudenmukaisuus

- *Työskentelemme maailmanlaajan oikeudenmukaisuuden puolesta.*
- *Edistämme ihmisoikeuksia, uskonnonvapautta ja tasa-arvoa.*

Tavoitteet I Tavoittelemme kirkon näkyvää ykseyttä.

II Huolehdimme heikoimmista ja kannamme maailmanlaajaa vastuuta.

III Edistämme ekumeenista ulottuvuutta kirkon ja sen jäsenten elämässä.

IV Vahvistamme kirkon jäsenyyden merkitystä maailmalla ja Suomessa.

V Viemme viestiä ja keskustelemme avoimesti.

VI Uudistamme ekumeenisen toimintamme rakenteita.

Ekumeeninen strategian esipuheessa (Saateeksi) todetaan strategiasta näin: *Kirkon ekumeeninen strategia on tarkoitettu Suomen evankelis-luterilaisen kirkon, sen seurakuntien, hiippakuntien ja kirkollisten järjestöjen ekumeenisen toiminnan ja strategisen suunnittelun apuvälineeksi. Siinä esitetyt periaatteet, tavoitteet ja toiminnan peruslinjat on tarkoitettu palvelemaan edellä*

mainittujen tahojen omia strategioita. Myös ne seurakunnat, joilla ei ole käytännön mahdollisuuksia toisten kirkkojen kohtaamiseen ja ekumeeniseen yhteistyöhön omalla paikkakunnallaan, voivat toteuttaa ekumeenista strategiaa vahvistamalla seurakunnan luterilaista identiteettiä ja ekumeenista avoimuutta.

Käsite ”ekumenia” määritellään seuraavasti: Sana ”ekumenia” tarkoittaa tässä strategiassa kirkkojen ja kristittyjen yhteyspyrkimyksiä eli sellaisia tekoja, toimia ja asenteita, jotka edistävät kristittyjen välistä yhteyttä kaikkialla maailmassa. Ekumenian raamatullisina perusteina viitataan Jeesuksen ylimmäispapilliseen rukoukseen oppilaittensa ykseyden puolesta (Joh. 17: 21) ja Efesolaiskirjeen 4. lukuun: On vain yksi ruumis ja yksi Henki, niin kuin myös se toivo, johon teidät on kutsuttu, on yksi. Yksi on Herra, yksi usko, yksi kaste! Yksi on Jumala, kaikkien Isä! Hän hallitsee kaikkea, vaikuttaa kaikessa ja on kaikessa. (Ef. 4: 4-6)

Samassa yhteydessä todetaan myös ekumenian ja uskontodialogin ero: Uskontodialogi pyrkii uskontojen keskinäisen tuntemuksen ja kunnioituksen kasvamiseen sekä käytännön yhteistyön mahdollisuuksien lisäämiseen. Tavoitteena on uskontojenvälisen rauhan, suvaitsevaisuuden ja yhteistyön mahdollistaminen ja parantaminen. Uskontodialogi ja ekumenia eroavat lähtökohdiltaan ja tavoitteiltaan olennaisesti toisistaan, mutta kirkon kannalta molemmat ovat tarpeellisia. Ekumenian ohella uskontojen välinen vuoropuhelu on tärkeä osa kirkon kotimaista ja kansainvälistä toimintaa.

Kirkon ekumeenista strategiaa käsiteltiin laajasti ja perusteellisesti Kirkon koulutuskeskuksessa Järvenpäässä 13.–14.8. pidetyssä kirkon ulkoasiain neuvoston (KUN) ja Kirkkohallituksen ulkoasiain osaston (KUO) yhteisessä seminaarissa. Seminaariin oli kutsuttu KUN:n jäsenten ja varajäsenten ja KUO:n henkilökunnan lisäksi myös kaikki KUN:n asettamien toimikuntien jäsenet ja Kirkon Ulkomaanavun (KUA) hallituksen jäsenet sekä kirkkomme edustajat Suomen ekumeenisessa neuvostossa. Arkkipiispa *Jukka Paarma* avasi seminaarin, jonka teemana oli Sanoista tekoihin. Ekumeenista strategiaa tarkasteltiin KUN:n, sen asettamien toimikuntien ja KUO:n näkökulmasta. Alustuspuheenvuorossaan piispa *Eero Huovinen* sanoi strategian haastavan kirkkoamme sanoista tekoihin jokapäiväisenä työnä. Hänen mukaansa on tärkeää todeta KUN:n panneen strategiatyöskentelyn alulle ja hyväksyneen asettamansa työryhmän ehdotuksen. Nyt tarvitaan kirkossa sellainen tahtotila, joka johtaa strategian täytäntöön panoon kirkon eri tahoilla. KUO:n tehtävänä on huolehtia strategian operationaalisesta toteuttamisesta. Strategian toteuttamisessa on esitettävä kolme kysymystä: 1. Mitä muutetaan? 2. Mistä luovutaan? ja 3. Mihin sijoitetaan?

KUN:n toimikuntien kannalta strategiaa arvioivat valtiotieteiden maisteri *Tarja Summa* (kirkon ulkosuomalaistyön toimikunta), professori *Risto Saarinen* (teologisten asiain toimikunta) ja kirkkoherra *Heikki Sariola* (kirkon lähetystyön toimikunta) sekä hallintojohtaja *Markku Porvari* (Kirkon Ulkomaanapu). Ryhmätöissä pohdittiin kirkon ekumeenisen strategian vaikutuksia käytännössä 1. Kirkon ulkoasiain neuvoston työskentelyyn (mitä asioita käsitellään ja miten?) 2. Kirkkohallituksen ulkoasiain osaston toimintaan ja prioriteetteihin sekä 3. KUN:n jäsenten/varajäsenten, KUN:n asettamien toimikuntien (teologisten asiain toimikunta, kirkon ulkosuomalaistyön toimikunta ja kirkon lähetystyön toimikunta) jäsenten, KUA:n hallituksen jäsenten ja Suomen ekumeenisen neuvoston luterilaisten jäsenten ekumeeniseen työskentelyyn.

Toisena seminaaripäivänä kirkon ekumeenista strategiaa arvioivat alustuksissaan Suomen Helluntaikirkon hallituksen puheenjohtaja pastori *Klaus Korhonen*, Helsingin katolisen hiippakunnan asiainhoitaja isä *Teemu Sippo* SCJ ja ORTAID:n projektipäällikkö *Riina Nguyen*. Kaikki alustajat pitivät ekumeenisen strategian laatimista hyvänä ja ilmaisivat ilonsa siitä, että heillä oli tilaisuus kommentoida sitä helluntaiherätyksen, katolisen hiippakunnan ja Suomen ortodoksisen kirkon näkökulmasta. *Korhonen* ja *Sippo* sanoivat harkitsevansa vastaavanlaisen ekumeenisen strategian laatimista omissa kirkoissaan.



Kirkon ulkoasian neuvoston ja osaston strategiaseminaarissa 14.8. projektipäällikkö Riina Nguyen esittämässä Suomen ortodoksisen kirkon näkökulmaa aiheeseen. Piispa Teemu Sippo, Helsingin Saalem-seurakunnan johtaja Klaus Korhonen ja arkkipiispa Jukka Paaarma seuraavat, kun kirkkoneuvos Risto Cantell ja Benjamin Nguyen tutustuvat toisiinsa. Kuva: Heikki Jääskeläinen

Kirkon ekumeeninen strategia lähetettiin kaikkiin seurakuntiin, hiippakuntiin ja kirkon lähetysjärjestöille ja muille kirkkomme järjestöille tiedoksi ja otettavaksi huomioon niiden omia strategioita laadittaessa. Sen ruotsin- ja englanninkieliset versiot on niin ikään lähetetty kirkkomme sisarkirkoille ja yhteistyökirkoille sekä ekumeenisille järjestöille. Strategia oli lisäksi jaettu kirkolliskokouksen,

kirkkohallituksen ja kirkon ulkoasiain neuvoston jäsenille sekä neuvoston alaisten toimikuntien jäsenille. Kirkon tiedotuskeskus järjesti julkisen sanan edustajille 13.5. media-aamiaisen, jonka aikana strategiatyöryhmän puheenjohtaja piispa *Eero Huovinen* ja jäsenet ohjelmajohtaja *Hanna Ojanen* ja kirkkoneuvos *Risto Cantell* esittelivät kirkon ekumeenisen strategian ja kertoivat kirkkomme ekumeenisesta linjasta sekä vastasivat tiedotusvälineiden edustajien kysymyksiin.

Strategiasta omassa kirkossamme ja muilta kirkoilta ja ekumeenisilta järjestöiltä saatu palaute on ollut erittäin myönteistä. Kirkkojen maailmanneuvoston Euroopan alueen presidentti teologian tohtori *Mary Tanner* ehdotti harkittavaksi, että kirkkomme ekumeenisen strategian pohjalta laadittaisiin Porvoon kirkkoyhteisön (Porvoo Communion) yhteinen ekumeeninen strategia.

Kirkon ulkoasiain neuvosto päätti strategiaseminaarin yhteydessä pidetyssä kokouksessaan omalta osaltaan hyväksyä esityksen sopimuksesta Suomen metodistikirkkojen (Suomen metodistikirkko ja Finlands svenska metodistkyrka) kanssa ja lähettää sen kirkkohallitukselle sekä pyytää sitä tekemään kirkolliskokoukselle esityksen sopimusluonnoksen hyväksymisestä. Molemmat metodistikirkot olivat jo aiemmin kesällä 2009 pidetyissä vuosikonferensseissaan omalta osaltaan hyväksyneet sopimuksen, joka pohjautui yhteisen oppikeskustelun loppuraporttiin *Kristuksesta osalliset* sekä sen perusteella laadittuun sopimusluonnokseen. Kirkkohallitus teki syksyllä pyydetyn esityksen kirkolliskokoukselle, joka täysistunnossa käydyn lähetekeskustelun jälkeen lähetti sen perustevaliokunnalle valmisteltavaksi.

Kertomusvuoden aikana päätti vuonna 2002 työskentelynsä aloittanut suomalais-ruotsalainen luterilais-roomalaiskatolinen dialogiryhmä, jossa olivat edustettuina Suomen evankelis-luterilainen kirkko ja Ruotsin kirkko sekä Helsingin ja Tukholman katoliset hiippakunnat (katolinen kirkko Suomessa ja katolinen kirkko Ruotsissa). Vuonna 1999 allekirjoitettu yhteinen julistus vanhurskauttamisopista, jossa Luterilaisen maailmanliiton ja roomalaiskatolisen kirkon edustajat toteavat saavuttaneensa yksimielisyyden vanhurskauttamisopin perustotuuksista, on ollut tämän suomalais-ruotsalaisen oppikeskustelun lähtökohta. Oppikeskustelun aiheena on ollut ”vanhurskauttaminen kirkon elämässä”. Kirkkojen nimeämät luterilaiset ja katoliset teologit ovat etsineet yksimielisyyttä *Kristuksesta* vanhurskauttamisen perustana, kirkon elämän sakramentaalisuudesta, kasteesta ja ehtoollisesta (eukaristiasta) sekä kirkon virasta ja piispuudesta vanhurskauttamisen palveluksessa. Dialogikomissio toivoo, että loppuraportissa saavutettu yksimielisyys voisi olla askel kohti yhteistä ehtoollista ja kirkkojen läheisempää yhteyttä.

Kirkkomme käynnissä olevista oppikeskusteluista raportoitiin säännöllisesti kirkon ulkoasian neuvostolle jo niiden kuluessa. Niiden ja jo aiemmin päättäneiden dialogien arviointi jatkuu seuraavina vuosina. Kirkkomme dialogien valmistelukokoukset tai -seminaarit suunniteltiin ja toteutettiin yhteistyössä Kirkkohallituksen ulkoasiain osaston ja delegaattien kanssa. Valmistautuminen ekumeenisten järjestöjen yleiskokouksiin ja niiden arviointi tapahtui vakiintuneen käytännön mukaisesti yhteistyössä Suomen ekumeenisen neuvoston ja muiden kirkkojen kanssa.

4 Neuvoston asettamat toimikunnat ja Kirkon Ulkomaanavun Säätiön hallitus

4.1 Teologisten asiain toimikunta

Teologisten asian toimikunta on kokoontunut neljä kertaa vuoden aikana.

puheenjohtaja: piispa *Matti Repo*

jäsenet: professori *Gunnar af Hällström*, professori *Antti Laato* (21.9. saakka), professori *Lauri Thurén* (22.9. alkaen), professori *Risto Saarinen*, kirkkoherra, asessori, teologian tohtori, *Tapio Luoma*, teologian tohtori *Päivi Jussila*, tutkija, teologian tohtori *Päivi Salmesvuori*, tutkija, teologian maisteri *Suvielise Nurmi* ja pastori, teologian tohtori *Riitta Särkiö*
sihteeri: teologisten asiain sihteeri *Tomi Karttunen*.

Toimikunnan tehtävät

Kirkkohallituksen ohjesäännön 22. § mukaan teologisten asiain toimikunnan tehtävänä on ”käsitellä kirkon ekumeenisiin suhteisiin liittyviä teologisia asioita ja valmistella niitä koskevia lausuntoja ulkoasiain neuvostolle sekä antaa omissa nimissään lausuntoja asioista, jotka eivät edellytä kirkon ulkoasiain neuvoston käsittelyä”.

Toimikunta on siten asiantuntijaelin, jolle on annettu vastuullinen tehtävä kirkon ekumeenisten suhteiden hoitamisen kokonaisuudessa. Se on koottu pitäen silmällä teologisia valmiuksia käsitellä kysymyksiä, jotka liittyvät kirkon opilliseen identiteettiin. Toimikunta sinänsä ei ole päätöksiä tekevä elin, mutta sen kirkon ulkoasiain neuvostolle laatimat lausuntoesitykset vaikuttavat olennaisesti niihin edellytyksiin, joilla neuvosto vastaa kirkon ekumeenisen suunnan johdonmukaisuudesta ja selkeydestä. Teologisten asiain toimikunta on avainasemassa siinä, miten Suomen evankelis-luterilainen kirkko kykenee

toteuttamaan luterilaisen tunnustuksensa valossa sille uskotun apostolisen ja katolisen uskon kutsumusta pyrkiä kohti koko Kristuksen kirkon ykseyttä.

Toimikunta on vuoden 2009 aikana valmistellut kirkon ulkoasiain neuvostolle lausunnon sopimusluonnoksesta Suomen evankelis-luterilaisen kirkon sekä Suomen Metodistikirkon ja Finlands svenska metodistkyrkanin välillä sekä lausuntoluonnoksen Kirkkojen maailmanneuvoston asiakirjasta *Initial Statement Towards an Ecumenical Declaration on Just Peace*. Lisäksi toimikunta suunnitteli seminaaria luterilais-reformoidusta ekumeniasta, joka pidettiin tammikuussa 2010 Turun kristillisellä opistolla. Työskentelyssä pyrittiin soveltamaan kirkon ulkoasiain neuvoston 26.1.2009 hyväksymää ekumeenista strategiaa.

Kirkon ulkoasiain neuvostolle tehtyjen valmistelutehtävien määrä vaihtelee vuosittain siitä riippuen, miten paljon ekumeeniset partnerit pyytävät kirkoltamme lausuntoja eri asioista. Toisaalta toimikunnalla on mahdollisuus antaa lausuntoja myös omissa nimissään asioissa, jotka ”eivät edellytä kirkon ulkoasiain neuvoston käsittelyä”.

4.2 Kirkon ulkosuomalaistyön toimikunta

Kirkon ulkoasian neuvoston työjaosto valitsi 7.3.2006 kirkon ulkosuomalaistyön toimikuntaan nelivuotiskaudeksi seuraavat henkilöt:

puheenjohtaja: piispa *Wille Riekkinen*

jäsenet: suurlähettiläs *Irma Ertman*, pastori, kouluttaja *Lari Junkkari*, pääsihteeri *Sakari Lehmuskallio*, tiedottaja *Ann-Christine Marttinen*, pastori *Jari Saarinen*, toiminnanjohtaja *Paula Selenius*, valtiotieteiden maisteri *Tarja Summa* ja teologian lisensiaatti *Bror Träskbacka*.

sihteeri: kirkon ulkosuomalaistyön sihteeri *Ilkka Mäkelä*.

Toimikunta kokoontui kertomusvuoden aikana neljä kertaa.

Ulkosuomalaistyön yksikkö vastaa ulkomailla asuvien suomalaisten parissa tehtävän kirkollisen työn suunnittelusta ja toteutuksesta. Yksikkö koordinoi ja tukee ulkosuomalaisten seurakunnallista toimintaa integraatio-periaatteen mukaisesti yhteistyössä paikallisen sisarkirkon tai ekumeenisesti läheisen yhteistyökumppanin kanssa.

Ulkomailla asuu yli miljoona suomalaista. Heistä noin 220 000 on Suomen kansalaisia. Ensimmäisen ja toisen polven suomalaisia heistä on yli 600 000. Varhemmin muuttaneita suomalaisia ja heidän jälkeläisiään on noin 600 000. Maastamuuttajista palaa kotimaahan keskimäärin 60 prosenttia 10 vuoden sisällä. Ulkosuomalaisten lisäksi ulkomaille matkustaa lentäen vuosittain noin kolme miljoonaa suomalaista. Heistä noin 1,6 miljoonaa osallistuu valmismatkoille.



Dallasin Suomi-kirkon rippileirin osallistujia. Leiri pidettiin laskiaisviikonloppuna kirkolla ja Grapevinen Great Wolf Lodgessa.

Yhteistyö sisarkirkkojen kanssa

Sveitsin suomalaisen kirkollisen työn, Zürichin luterilaisen seurakunnan ja kirkon ulkosuomalaistyön yksikön yhteistyöhankkeen mukaisesti suomalainen siirtolaispappi aloitti työnsä elokuussa 2008. Hänen asemapaikkansa oli Zürich. Suomalaisen kirkollisen työn toimialue on koko Sveitsi ja sen hoitaminen muodostaa noin 80 prosenttia suomalaisen papin työtehtävistä. Lisäksi hänen tehtäviinsä kuului saksankielistä seurakuntatyötä (20 prosenttia) Zürichin luterilaisessa seurakunnassa. Yhteistyöhanke päättyi joulukuussa 2009. Tämän jälkeen ulkosuomalaistyön yksikkö aloitti neuvottelut Sveitsin ja Liechtensteinin luterilaisten kirkkojen liiton kanssa. Tarkoituksena oli jatkaa Sveitsin ulkosuomalaistyötä yhteistyössä kaikkien Sveitsin luterilaisten seurakuntien ja suomalaisyhteisöjen kanssa. Hankkeen toinen vaihe alkaa syksyllä 2010 ja sitä johtamaan valittiin syksyllä siirtolaispappi.

Pietarin alueella asuu arvioiden mukaan noin 5 000 suomalaista. Virossa Tallinnan ulkopuolella oleviin lomakohteisiin matkustaa vuosittain kymmeniä tuhansia suomalaisia turisteja. Kirkon ulkosuomalaistyön yksikkö on neuvotellut Pietarin ulkosuomalaistyön ja Viron turistityön kokeiluhankkeesta Inkerin ja Viron evankelis-luterilaisten kirkkojen kanssa. Molemmat kirkot hyväksyivät toiminta-ajatuksen ja hanketta johtavan papin kirkkojensa

yhteyteen. Hanke toteutetaan vuoden 2010 aikana kahdeksan kuukauden pituisena. Se jakaantuu tasan Pietarin ulkosuomalaistyön ja Viron turistityön osalle. Hankkeen aikana selvitetään ulkosuomalaistyön tarve ja edellytykset Pietarissa ja Virossa. Kirkon ulkosuomalaistyön yksikkö luopui kustannussyistä Pietarin Suomi-taloon tehdystä toimitilavarauksestaan.

Ulkosuomalaistyön yksikkö jatkoi neuvotteluja Thaimaan evankelis-luterilaisen kirkon kanssa täysiaikaisen turisti-siirtolaispapin saamiseksi Thaimaan suomalaisten ja turistien pariin. Lähetystyössä oleva suomalainen pappi työskentelee osa-aikaisesti (40 prosenttia) ulkosuomalaistyössä, ja hänen työtään tukee kiireisimpinä aikoina ”joulupappi” muutaman viikon ajan. Tavoitteena on saada yhteistyössä Thaimaan luterilaisen kirkon ja Suomen lähetysseuran kanssa täysiaikainen turisti- ja siirtolaispappi ja hänelle viisumi ja työ lupa Thaimaassa.

Henkilöstö Suomessa ja ulkomailla

Kirkon ulkosuomalaistyön yksikön toimistosihteeriksi *Aila Sofia Kamppurin* jäätyä vuosilomalle vuoden lopulla ja eläkkeelle 31.1.2010 alkaen hänen seuraajakseen valittiin *Sirpa Forsgren*, joka aloitti tehtävässään vuoden 2009 lopulla.

Sisarkirkkojen suomalaisiin papintehtäviin siirtyi kaksi työntekijää: pastori *Tiina Talvitie*, New York ja *Riina Saastamoinen*, Wien. Työntekijät osallistuivat lähtövalmennukseen.

Turistityö

Talvikaudelle 2009–2010 valittiin 12 turistipappia ja 10 kanttoria. Joulun ajan jumalanpalveluksia varten Thaimaahan lähetettiin osa-aikaisen turistipapin avuksi rovasti *Oiva Voutilainen*, joka hoiti myös Turkin turistikeskuksissa joulun ja pääsiäisaikojen jumalanpalvelukset. Etelä-Amerikan suomalaisyhteisöjen joulujumalanpalvelukset toimitti pastori, teologian tohtori *Tapio Leskinen*. Matkapappihankkeen valmistelu siirrettiin seuraavalle vuodelle.

Turistityön pappien ja kanttoreiden palkkausuudistus toteutettiin syksyllä 2008 alkaneella toimikaudella. Työntekijät ovat osa-aikaisessa (60 prosenttia) ja määräaikaisessa (keskimäärin 6 kuukautta) työsopimussuhteessa Kirkkohallitukseen. Vuoden 2009 aikana kaikki turistikirkon työntekijät olivat uuden palkkausjärjestelmän piirissä. Palkkausuudistus lisäsi merkittävästi kirkon ulkosuomalaistyön henkilöstökustannuksia.

Koulutus

Kirkon ulkosuomalaistyö on ollut aloitteellinen kirkon ulkomaantyön koulutusohjelman (8 opintopistettä) kehittämisessä ja organisoinnissa. Se sisältää neljä jaksoa. Kaikille avoin perusjakso pidettiin huhtikuussa, johon osallistui 35 kirkon ulkomaantyöstä kiinnostunutta. Lähtövalmennus (jakso 2) järjestettiin kaikille lähteville siirtolaispapeille ja uusille osa-aikaisille turistityöntekijöille. Osan koulutusohjelman kolmannesta jaksosta muodostaa mentorin tuki ulkomaisen työskentelyjakson aikana. Tätä mahdollisuutta tarjottiin kaikille lähteville työntekijöille. Koulutusohjelman päätösjaksoon (jakso 4) kutsuttiin kotimaahan palanneet siirtolaispapit ja heidän perheensä (10 henkilöä). Kirkon ulkomaantyön koulutusohjelmasta vastaa kirkon ulkosuomalaistyön yksikön lisäksi Kirkon lähetystyön keskus, Suomen Merimieskirkko ry, Suomen Lähetysseura ry sekä Laajasalon kristillinen opisto.

Espanjan alueen turistipapit ja -kanttorit kokoontuivat työkokoukseen helmikuussa Gran Canarialla. Keski-Euroopan työntekijöiden koulutusseminaari järjestettiin Honerathissa, Keski-Saksassa. Pohjois-Amerikan ja Kanadan siirtolaispappien kokous pidettiin helmikuussa Montrealissa.

Kirkon ulkosuomalaistyön seminaari pidettiin 7.–9.8. kulttuurikeskus Sofiassa Helsingissä ja kirkkopyhää vietettiin yhdessä Vuosaaren seurakunnan kanssa. Messun yhteydessä tuomiorovasti *Matti Poutiainen* siunasi uudet työntekijät tehtäviinsä. Seminaarin teema oli Avaimia ekumeniaan. Seminaariin osallistui noin 100 henkilöä (seurakuntien luottamushenkilöitä, ulkosuomalaistyön työntekijöitä, uusia turistityöntekijöitä ja kirkon ulkosuomalaistyön toimikunnan edustajia). Pääluennoitsija oli kirkkoneuvos *Risto Cantell*. Seminaariin oli kutsuttu ekumeenisina vieraina Isä *Luke* Rodokselta ja pastori *Gary Mills* USA:sta. Siirtolaispapeille ja turistityöntekijöille järjestettiin ennen varsinaisen seminaarin alkua päivän kestävä koulutusjakso. Teemoina olivat ulkosuomalaistyöntekijän toimenkuva ja identiteetti, ekumeeninen käytöskoulu kirkollisissa toimituksissa ja kriisivalmius ja debriefing ulkosuomalais-seurakunnassa. Koulutukseen osallistui 50 ulkosuomalaistyöntekijää.

Tiedotus

Kirkon ulkosuomalaistyön yksikkö on kehittänyt tiedotusta, työnsä julkisuuskuvaa ja näkyvyyttä.

Kirkon turistityö osallistui Matkamessut 2009 -messuille, jossa messuvieraille esiteltiin kirkon turistityötä ja ulkosuomalaistyötä eri puolilla maailmaa. Kirkon

ulkosuomalaistyö sai myönteistä julkisuutta Matkamessuilla ja sitä pidettiin tärkeänä toimijana ulkosuomalaisten ja turistien parissa.

Suomalaiset maailmalla 2009, Kirkon ulkosuomalaistyön osoitteisto ja Kirkon Turistityö -esite julkaistiin alkuvuodesta. *Suomalaiset maailmalla 2009* -esitteen teemana oli ekumenia. Se lähetettiin kotimaan seurakuntiin, ulkosuomalaisseurakuntiin ja valtion edustustoihin maailmalla.

Kirkkohallituksen ulkoasiain osaston teologisten asioiden ja ulkosuomalaistyön yksiköt osallistuivat Kirkon päivään, joka järjestetään joka toinen vuosi ja jonka kohderyhmänä ovat teologian ja kirkkomusiikin opiskelijat.

Vuonna 2003 julkaistujen kirkon ulkosuomalaistyön www-sivujen (www.evl.fi/ulkosuomalaiset) uudistaminen aloitettiin yhteistyössä Kirkkohallituksen verkkotyöyksikön kanssa. Hanke on osa uutta Sakasti-sivustoa, joka korvaa aiemman kirkon keskushallinnon sivuston.

Strategiatyöskentely

Kirkon ulkosuomalaistyön yksikkö osallistui kirkon ekumeenisen strategian valmisteluun ja yksikön oma työskentely sopeutettiin vireillä olleeseen ulkoasiain osaston prosessiin. Kirkon ulkosuomalaistyön oman strategian laadinta siirtyy vuodelle 2010.

Yhteistyö ja verkostoituminen

Ulkosuomalaisparlamentin aloitteesta syntyneen Tukimuotoja monikulttuurisille pariskunnille ja perheille -hankkeen kehittämistä jatkettiin. Yhteistyötahoina ovat olleet kirkon ulkosuomalaistyön, perheasiain ja diakonian ja yhteiskuntatyön yksiköt sekä Suomi-Seura. Ne ovat muodostaneet työryhmän, joka on suunnitellut Monikulttuurisen parisuhteen palikat -seminaarin monikulttuurisuuden ja ulkosuomalaisuuden näkökulmasta. Seminaari pidetään Ulkosuomalaisparlamentin keväällä 2010 pidettävän istunnon yhteydessä. Ulkosuomalaistyön yksikkö on mukana valmistelemassa yhteistyössä Suomen Merimieskirkon ja Suomi-Seuran kanssa myös Ulkosuomalaisparlamentin senioriseminaaria, jonka teemana on Ulkosuomalaisen ikääntymissuunnitelma.

Virtaa välillämme -hanke on jatkunut Saksassa muiden toimijoiden kanssa. Tiedottaminen ja verkostoituminen ovat olleet avainasemassa työryhmän toiminnassa.

Paluumuuttaja-hanke, Mitä suomalainen paluumuuttaja kaipaa kirkolta, on jatkunut yhteistyössä Suomen Merimieskirkon kanssa. Hanke kartoittaa paluumuuttajan odotuksia kirkolle ensimmäisen vuoden aikana ja miten näihin odotuksiin vastataan ensimmäisen puolen vuoden aikana.

4.3 Kirkon lähetystyön toimikunta

Kirkon ulkoasiain neuvosto asetti kirkon lähetystyön toimikuntaan seuraavat jäsenet ja varajäsenet nelivuotiskaudeksi 2006–2009:

puheenjohtaja: piispa *Simo Peura*
jäsenet (henkilökohtaiset varajäsenet):
dosentti *Risto Ahonen* (kirkkoherra *Reijo Virolainen*)
kasvatustieteiden maisteri *Brita Jern* (kirkkoherra *Johan Westerlund*)
pääsihteeri *Markku Kotila* (lähetysjohtaja *Pekka Mäkipää*)
kirkkoherra *Sari Lindström* (lähetys sihteeri *Minna Lairi*)
toiminnanjohtaja *Lasse Nikkarikoski* (lähetys sihteeri *Hanne Matikainen*)
pääsihteeri *Timo Rämä* (lähetysjohtaja *Juha Auvinen*)
kehitysjohtaja *Tuula Sääksi* (Suomen Lähetysseuran johtaja *Seppo Rissanen*)
yhteiskuntatieteiden maisteri, teologian maisteri *Pirkko Valkama* (kirkkoherra *Heikki Sariola*)

Toimikunta kokoontui vuoden aikana kuusi kertaa. Sen esittelijänä ja sihteerinä oli kirkon lähetys sihteeri *Jaakko Mäkelä* ja pöytäkirjanpitäjänä toimistos sihteeri *Katariina Kokko*. Kirkon Ulkomaanavun toiminnanjohtaja *Antti Pentikäinen* on toimikunnan asiantuntijajäsen.

Kirkon lähetystyön toimikunta sai vuoden 2008 lopussa valmiiksi esityksen kirkon lähetysstrategiaksi. Ote strategian visiosta:
Suomen evankelis-luterilainen kirkko on jäsentynyt maailmanlähetysten muutokseen ja löytänyt uusia yhteistyön muotoja Aasian, Afrikan ja latinalaisen Amerikan kirkkojen kumppanina. Olemme mieluinen yhteistyökumppani. Lähetystyöhön osoitetut henkilö- ja talousresurssit ovat lisääntyneet ja niitä on suunnattu alueille, joissa on vähän tai ei lainkaan kristittyjä ja kirkkoja.

Kirkon lähetystyön juhluvuosi

Vuosi 2009 oli kirkon lähetystyön juhluvuosi. Lähetystyö, erityisesti Suomen Lähetysseuran 150 vuotta jatkunut toiminta oli esillä monimuotoisesti

tapahtumissa, tiedotuksessa ja julkaisuissa. Juhlavuoden pääjuhla pidettiin Helsingissä 18.1. Juhlassa korostuivat Lähetysseuran yhteistyökirkkojen edustajien puheenvuorot ja esitykset. Jotkut näistä kirkkoista ovat myös muiden kirkon lähetysjärjestöjen yhteistyökumppaneita.

Kirkkomme Lähetys -lehden numeroissa kerrottiin juhlallisuuksista ja Kirkon lähetystyön keskus toimitti materiaalia Kirkon tiedotuskeskuksen kanssa kirkon verkkosivuille ja tiedotukseen. Suomen Lähetysseuralla oli laajat juhlavuoden verkkosivut. Se järjesti monia juhlavuoden omia tapahtumia, joista suurin oli Tampereella pidetyt Lähetysjuhlat. Vuoden aikana käytiin keskusteluja Lähetysseuran sääntöjen uusimisesta.

Ekumeenisen lähetyspyhän yhteydessä 11.10. kirkon lähetysjärjestöjen työntekijät vierailivat seurakunnissa. Päivä toteutettiin ainakin 240 seurakunnassa, jolloin Lähetysseuran työntekijät vierailivat 176 seurakunnassa ja kirkon muiden lähetysjärjestöjen työntekijät 64 seurakunnassa. Sen lisäksi joissakin seurakunnissa järjestettiin aiheen mukaisia juhlia syksyn aikana jonakin muuna sunnuntaina. Muiden lähetysjärjestöjen toiminnassa juhlavuosi otettiin huomioon lehdissä ja muissa julkaisuissa sekä koulutus- ja muissa tapahtumissa. Kirkkopäivillä Kansainvälinen teemaryhmä vastasi lähetystyöhön liittyvistä ohjelmista. Lapuan hiippakunnan lähetysjuhla oli osa kirkkopäivien pääohjelmaa. Vuoden aikana myös Suomen lähetysneuvosto vietti 90-vuotisjuhliaan. Siihen kuuluu 31 kirkkoa, kristillistä yhteisöä ja lähetysjärjestöä.

Kirkon lähetysstrategiaesityksen eteneminen

Kirkkohallituksen täysistunto käsitteli esitystä kirkon lähetysstrategiaksi maaliskuussa ja päätti pyytää siitä lausuntoja piispainkokoukselta, kirkon lähetysjärjestöiltä, Kirkon Ulkomaanavulta, tuomiokapituleilta ja hiippakuntavaltuustoilta.

Lausunnoissa ehdotuksen ansioina pidettiin lähetyksen trinitaarista perustelua ja tältä pohjalta nousevaa lähetyksen kokonaisvaltaisuutta. Toinen useissa lausunnoissa toistuva vahvuus on keskusteluyhteyden jatkuminen. Samoin vahvuutena pidettiin sitä, että kristinuskon painopisteen siirtyminen eteläiselle pallonpuoliskolle on tunnistettu. Lausunnoissa kiinnitettiin kriittistä huomiota uuden kirkon lähetystyön toimikunnan tehtäviin ja vastuuseen. Hiippakuntien kansainvälisen työn hiippakuntasihteerien virkojen perustamiseen useimmat lausunnonantajat suhtautuivat myönteisesti, mutta myös kriittisiä arvioita virkojen toteuttamiseen tarvittavista varoista esitettiin. Aikataulusyistä asiaa ei saatu kirkolliskokouksen käsittelyyn vuoden 2009 aikana.

Maaliskuussa kirkon ulkoasiain neuvosto hyväksyi kirkon ekumeenisen strategian *Meidän kirkko – ykseyttä etsivä yhteisö*. Sillä ja kirkon lähetysstrategialla on monia liittymäkohtia, mm. suhteiden kehittäminen eteläisen pallonpuoliskon kirkkoihin.

Kirkon lähetystyön toimikunta laati selvityksen Kirkon lähetystyön keskuksen työntekijätarpeesta ehdottaen uuden seurakuntayhteyksien koordinaattorin viran perustamista. Strategiaehdotuksen suuntaisesti jatkettiin yhteistyön tiivistämistä kirkon lähetysjärjestöjen kanssa ja verkostoitumista muiden kirkon toimijoiden kanssa. Useat kirkon lähetysjärjestöistä ovat ilmoittaneet strategiaehdotuksen vaikutuksesta niiden omaan strategiseen suunnitteluun.

Toimintaympäristön muutosten analysointi

Vuodelle 2009 oli Kirkon lähetystyön keskuksen toimintasuunnitelmassa asetettu kolme toimintaympäristön muutosten analysointiin liittyvää tavoitetta:

1. Perehtyminen kolmannen maailman kirkkojen lähetystyöhön Euroopassa ja yhteyden rakentamiseen maahanmuuttajien kristillisiin yhteisöihin. Toimenpiteinä julkaistiin kaksi *Lähetysteologisen Aikakauskirjan* numeroa, joista toinen käsitteli Euroopan tilannetta ja toinen kiinalaista teologiaa. *Kirkkomme Lähetys* -lehden 50-vuotisjuhlanumerossa 2/2009 esiteltiin kirkon maahanmuuttajatyötä ja maahanmuuttajien kristillisiä yhteisöjä.
2. Osallistuminen vuoropuheluihin painopistealueena islam Euroopassa ja Lähi-Idässä. Toimenpiteinä julkaistiin tutkimus *Kirkko ja islam -työryhmän* toiminnasta vuosina 1988–2008. Työryhmä teki opintomatkan Isoon-Britanniaan. Vuoropuhelut Suomessa toimivien islamilaisten yhteisöjen kanssa ovat jatkuneet.
3. Osallistuminen suomalaisen ja eurooppalaisen ja moniuskontoisuuden ja monikulttuurisuuden arviointiin ja niiden kohtaamisen välineiden kehittämiseen. Toimenpiteinä järjestettiin useita uskonnollisuuden muutosta käsitteleviä tilaisuuksia sekä suomalaisten uskontokuntien ja uskomusyhteisöjen välisiä keskusteluja. Seurakuntia on tuettu uskontojen kohtaamisen kysymyksissä. On osallistuttu uskontojen välisen pysyvän keskustelurakenteen, USKOT-foorumin, luomiseen ja kirjoittajina lukuisiin julkaisuihin.

Seurakuntien henkilöstö

Lähetysseurakuntien virkojen määrät ovat olleet tasaisesti nousussa vuodesta 1999, jolloin virkaan tähtäävä koulutus liitettiin ammattikorkeakoulututkinnon yhteyteen. Vuonna 1999 lähetysseurakuntien virkojen määrä oli 45, vuonna 2004 80 ja vuonna 2009 103. Palkkiotoimisten ja vapaaehtoisten määrät ovat seurakunnissa viime vuosina laskeneet ollen nykyisin noin 100 henkilöä.

Seurakunnan lähetysseurakunnan koulutus on jaettu kahteen erilliseen linjaan. Lähetysseurakunnan virkaan kelpoistava koulutus on mahdollista liittää diakonissan, diakonin tai kirkon nuorisotyönohjaajan kelpoisuuden antavaan ammattikorkeakoulututkintoon. Vuonna 2008 lähetysseurakuntien kelpoisuuden sai 66 ja vuonna 2009 76 opiskelijaa. Luvuista puuttuvat ruotsinkielisen Novian määrät. Palkkiotoimisten ja vapaaehtoisten lähetysseurakuntien koulutuksesta vastaa Kirkon lähetystyön keskus yhdessä hiippakuntien kanssa.

Seurakunnan lähetysseurakunnan tehtävät ovat lisääntyneet ja monimuotoistuneet. Lähetysseurakuntien ja lähetysteologioiden yhteistyö on välttämätöntä. Varsinkin suuremmissa seurakunnissa kansainväliseen vastuuseen liittyvien tehtävien hoitaminen ei enää onnistu pelkästään vapaaehtoisin voimin. Kirkon lähetysstrategiassa kiinnitetään huomiota lähetysseurakuntien virkojen järjestelyihin: *Jokaisessa seurakunnassa ja kappeliseurakunnassa tulisi olla vähintään vapaaehtoinen lähetysseurakuntien virkoihin. Tavoitteena voidaan pitää, että 15 000 hengen seurakunnassa on päätoiminen lähetysseurakuntien virkoihin. Pienemmissä seurakunnassa lähetysseurakuntien tehtäviä hoidetaan yhdistelmävirkoina tai -toimina sekä palkkiotoimisesti tai vapaaehtoisesti. Näissä tapauksissa pidetään huoli, että lähetysseurakuntien virkoilla on riittävän selkeät toimenkuvat ja tarpeelliset toimintamahdollisuudet. Seurakuntaliitosten yhteydessä tulisi aktiivisesti pyrkiä perustamaan päätoimisten lähetysseurakuntien virkoja.*

Lähetysstrategiaesitys kiinnittää huomiota lähetysseurakuntien ja lähetysteologioiden yhteistyöhön, seurakuntien lähetystyön ja muiden työmuotojen yhteistyön kehittämiseen sekä vapaaehtoistyön kehittämiseen. Viimeksi mainittu on yhteydessä Seurakuntien vapaaehtoistyön kehittämishankkeeseen vuosille 2009–2012, jota varten Kirkkohallituksessa on projektityövoimaa.

Vuoden 2009 aikana aloitettiin Kirkon koulutuskeskuksen Kansainvälisen työn erityiskoulutus kotimaan henkilöstölle -nimisen koulutusohjelman suunnittelu, jossa Kirkon lähetystyön keskuksen henkilökunta on mukana. Koulutus tulee olemaan moduulimuotoinen ja laajuudeltaan Kirkon koulutuskeskuksen muihin erityiskoulutuksiin rinnastettava. Koulutuksen toteuttajina voivat olla Kirkon

koulutuskeskuksen ja Kirkon lähetystyön keskuksen lisäksi hiippakunnat ja kirkon järjestöt.

Kirkon lähetysjärjestöjen yhteistyösopimukset osaksi kirkon ulkosuhteiden hoitoa

Kirkon lähetysstrategiaehdotuksessa todetaan, että yhteisen strategian myötä voidaan kehittää järjestelmä, jonka kautta kirkon lähetysjärjestöjen solmimat sopimukset jäsentyvät selkeämmin osaksi kirkon ulkosuhteita. Kirkon ulkoasiain neuvosto on ollut pidättyväinen kirkkojen välisten virallisten sopimusten solmimisessa. Kaikkien lähetysjärjestöjen yhteistyökirkkojen kanssa ei todennäköisesti tulevaisuudessakaan solmita kirkkojen välisiä sopimuksia.

Kirkon lähetysjärjestöjen yhteistyökirkkojensa kanssa solmimista yhteistyösopimuksista ei ole olemassa päivitettyä luetteloa. Kirkon lähetystyön toimikunta päätti laatia kirkon ulkoasiain neuvostolle luettelon kirkkoista, joiden kanssa kirkon lähetysjärjestöillä on yhteistyösopimukset. Samalla laaditaan myös luettelo kirkon lähetysjärjestöjen tärkeimmistä kansainvälisistä yhteistyöjärjestöistä. Luetteloon otetaan mukaan myös Kirkon Ulkomaanavun yhteydet. Vuonna 2009 päätettiin periaatteista, joilla luettelo kootaan, mutta luettelon lopullinen valmistuminen siirtyi vuoden 2010 puolelle. Luetteloon otetaan vain sellaiset kirkot, joiden kanssa kirkon lähetysjärjestöillä on allekirjoitetut viralliset yhteistyösopimukset. Näiden lisäksi erilaista yhteistyötä on monien muiden kirkkojen kanssa. Vuonna 2009 sopimuksia oli 34 kirkon kanssa. Valtaosa näistä kirkkoista on luterilaisia ja näistä useimmat Luterilaisen maailmanliiton jäseniä. Kirkot toimivat Aasiassa, Afrikassa, Euroopassa ja latinalaisessa Amerikassa.

Vuoden aikana on noudatettu käytäntöjä, jotka vahvistavat kirkon lähetysjärjestöjen yhteistyökirkkojen suhteita Suomen evankelis-luterilaiseen kirkkoon. Kirkon lähetysjärjestöjen yhteistyökirkkojen edustajat tapaavat Suomessa käydessään kirkkomme piispoja ja vierailevat Kirkkohallituksessa. Huhtikuussa arkipiispa *Jukka Paarma*n johtama valtuuskunta vieraili Japanissa.

Kirkon lähetystyön toimikunta päätti, että ryhdytään valmistelemaan kirkon yhteistä kumppanuuskonsultaatiota kirkon lähetysjärjestöjen kanssa. Asia otetaan vuoden 2012 toimintasuunnitelmaan. Tätä ennen Lähetysseura on pitänyt kaksi kertaa oman kumppanikonsultaationsa, viimeksi Suomessa kesäkuussa 2009.

Lähetysjärjestöjen ulkomaisen työn muutoksia

Kirkon lähetysjärjestöjen ulkomaisessa työssä suurimmat muutokset ovat viime vuosina koskeneet yhteistyötä Inkerin evankelis-luterilaisen kirkon kanssa. Venäjän federaatio ei ole enää myöntänyt pysyviä työviisumeita. Käytössä olevien viisumien mukaan lähetystyöntekijät voivat oleskella Venäjällä 90 päivää kuuden kuukauden aikana. Virossa toimivien lähetystyöntekijöiden määrä on kasvanut. Evankelis-luterilainen Lähetisyhdistys Kylväjä siirtyi Ukrainaan työhön juutalaisten keskuudessa.

Uusien luterilaisten kirkkojen järjestäytymisprosessi on käynnissä Mongoliassa ja Turkissa. Mongoliassa on Evankelisluterilainen Lähetisyhdistys Kylväjän lisäksi toiminut myös Norjan Lähetysliitto. Turkissa Istanbulin luterilainen kirkko on rekisteröity. Neljän lähetysjärjestön välinen Turkissa tehtävää työtä koskeva yhteistyösopimus allekirjoitettiin vuoden 2009 aikana. Järjestöt ovat Evankelis-luterilainen Lähetisyhdistys Kylväjä, Suomen Evankelisluterilainen Kansanlähetys, Svenska Lutherska Evangeliföreningen i Finland ja Radiolähetysjärjestö Sanansaattajat.

Suomen Lähetysseura solmi yhteistyösopimuksen Malawin evankelis-luterilaisen kirkon kanssa. Ennestään tällä kirkolla on yhteistyösopimus Suomen Luterilaisen Evankeliumiyhdistyksen kanssa.

Lähetystyöhön osoitettujen henkilö- ja talousresurssien kehityksen seuranta

Kirkon lähetysstrategiaesityksen vision toteutumista voidaan seurata osittain jo olemassa olevien mittareiden avulla. Lähetystyöntekijöiden määrän ja tehtävien muutosten seurannalla saadaan tietoja henkilöresurssien kehityksestä. Kirkon lähetystyön ja kansainvälisen diakonian toimijoiden tuotot ja kulut -tilaston sekä Kirkon lähetystyön ja kansainvälisen diakonian kannatustilaston avulla voidaan seurata talousresurssien suuntaamista ja kehitystä. Lisäksi tarvitaan toimintaympäristön muutosten yksityiskohtaista seuranta.

Vision toteutuminen edellyttää yhteistyötä kumppaneiden kanssa. On välttämätöntä että lähetysjärjestöjen yhteistyökirkkojen omaehtoisuus vahvistuu taloudessa, hallinnossa, teologisessa työskentelyssä, seurakuntien toiminnassa ja yhteiskunnallisessa vastuussa. Samalla lähetysjärjestöjen tulee kiinnittää huomiota omissa prioriteettien asettamisessaan siihen, että kirkkojen evankelioimistyö ja uusia ihmisryhmiä tavoittava työ saa riittävästi henkilöstö- ja taloustukea. Vähemmistökirkkojen kanssa työskenneltäessä useimmissa tapauksissa ollaan jo alueella, jossa on vähän kristittyjä ja kirkkoja. Afrikassa

nopeasti kasvavien kirkkojen lähistöllä voi olla suuria kansanryhmiä, joiden keskuudessa on vain vähän kristittyjä. Kirkon lähetysjärjestöjen yhteistyökirkkojen lisääntyvä oma lähetystyö valtioidensa rajojen ulkopuolella luo uudenlaisia yhteistyön haasteita.

Seurakuntien antama taloudellinen tuki kasvussa

Kirkon lähetystyön ja kansainvälisen diakonian kannatustilaston tarkistus on käynnissä. Alustavien tietojen mukaan kokonaiskannatus on kasvanut keskeytyksettä vuodesta 2002 alkaen. Vuonna 2009 kokonaiskannatus oli noin 51 500 000 euroa, kasvua edellisvuodesta noin 900 000 euroa.

Kasvua on talousarviomäärärahoissa. Ne olivat vuonna 2009 noin 21 500 000 euroa. Järjestöittäin ei ollut suuria muutoksia. Suomen Luterilaiselle Evankeliumiyhdistykselle myönnetty talousarviomäärärahat ovat edelleen laskeneet, muiden nousseet. Vähäistä kasvua on myös testamenttituloissa.

Vapaaehtoinen kannatus on suunnilleen edellisvuoden tasolla. Vuodelta 2009 kerättiin ensimmäistä kertaa tietoja erikseen seurakuntien kirjanpidon kautta kulkeneesta vapaaehtoisesta kannatuksesta ja suorista lahjoituksista järjestöille. Suomen Lähetysseuran tuloissa seurakuntien vapaaehtoinen kannatus on selvästi suurempi kuin yksityisten suorat lahjoitukset. Muiden lähetysjärjestöjen ja Kirkon Ulkomaanavun tuloissa yksityisten suorien lahjoitusten summa on suurempi kuin seurakuntien kirjanpidon kautta kulkenut kannatus.

Lähetystyöntekijöiden määrä ja tehtävät

Vuoden 2009 lopussa ulkomailla olevien kirkon lähetysjärjestöjen lähetystyöntekijöiden määrä oli 346 kun se edellisenä vuonna oli 369. Suomen Evankelisluterilaista Kansanlähetystä ja Svenska Lutherska Evangeliföreningen i Finlandia lukuun ottamatta järjestöjen lähetystyöntekijöiden määrä on laskenut. Vuonna 2009 Suomesta käsin työtä tekeviä oli jo kaikkiaan 16 henkeä kun heitä vuonna 2006 oli 4. Tämä vähentää jossakin määrin lähetystyöntekijöiden kokonaismäärän laskua. Vuoden 2009 tilastoon on ensimmäistä kertaa koottu myös tiedot kokonaismäärän kehityksestä neljältä vuodelta. Lähetystyöntekijöiden kokonaismäärä oli vuoden lopussa 362, kun se edellisenä vuonna oli 376.

Tietotekniikan kehittyminen ja liikkumisen helpottuminen tekevät mahdolliseksi erityistilanteissa työskentelyn, joka ei vaadi kokoaikaista paikalla oloa tietyssä paikassa. Tällaisia tehtäviä on raamatunkäännöstyössä ja

koulutuksessa sekä toiminnassa, joka kohdistuu useaan maahan. Vuonna 2009 Suomesta työtä tekevien määrän kasvuun vaikutti myös Venäjän federaation viisumikäytännön muuttaminen. Sopimusperusteisten ja määräaikaisten työntekijöiden ja kulukorvauksella toimivien vapaaehtoisten määrässä on ollut selvää laskua. Vuonna 2009 heitä oli 9, kun vuonna 2008 heitä oli 34. Vuonna 2004 luku oli ollut 32.

Järjestöittäin lähetystyöntekijöiden lukumäärät olivat seuraavat (suluissa vuoden 2008 tiedot): Suomen Lähetysseura 185 ja 8 Suomesta työtä tekevää (208), Suomen Luterilainen Evankeliumiyhdistys 26+3 (30+2), Svenska Lutherska Evangeliföreningen i Finland 10 (8), Suomen Evankelisluterilainen Kansanlähetys 79+3 (69+3), Evankelis-luterilainen Lähetisyhdistys Kylväjä 38+1 (45) ja Radiolähetysjärjestö Sanansaattajat 8+1 (9+2). Suomen Pipliaseuralla ei ole suomalaisia lähetettyjä työntekijöitä.

Uudenmuotoinen kansainvälisen työn erikoistumiskoulutus alkoi elokuussa Suomen Lähetysseurassa. Yhden lukuvuoden kestävä koulutus mahdollistaa opiskelun työn ohessa ja se on avoin muillekin kuin Lähetysseuran ulkomaiseen työhön koulutettaville. Opetussuunnitelma seuraa samaa ja muiden lähetysjärjestöjen soveltamaa kirkon ulkoasiainneuvoston vuonna 2005 hyväksymän Kirkon kansainvälisen työn erikoistumiskoulutus – lähetystyön tehtäviin valmentavan koulutuksen opetussuunnitelmaa.

Noin 40 prosenttia kirkon lähetysjärjestöjen lähetystyöntekijöistä on kirkollisessa ja seurakunnallisessa työssä. Tämä kategoria sisältää sekä jo vakiintuneissa seurakunnissa että evankelioimistyyssä ja vasta syntymässä olevissa seurakunnissa toimivat. Lähetystyöntekijöiden tehtäväaloissa ei ole viiden vuoden aikana tapahtunut suuria muutoksia. Seurakunnallisessa työssä olevien määrässä on tapahtunut laskua: Vuoden 2009 lopussa se oli runsas 39 prosenttia, vuoden 2004 lopussa oli vajaa 42 prosenttia. Terveystyön- ja sairaanhoidossa sekä sosiaalityössä olevien määrä on laskenut 19 prosentista 16 prosenttiin. Opetustehtävissä olevien määrä sen sijaan on kasvanut 16 prosentista 18 prosenttiin. Kasvua on ollut myös raamatunkäännöstyössä, kirjallisuustyössä ja viestinnässä työskentelevien määrässä, samoin teknisessä työssä ja yhteisön kehittämisessä.

Seurakuntatyössä olevien osuus lähetystyöntekijöistä on suurin useissa Aasian maissa. Japanissa työskentelee tilaston mukaan 23 kirkon kolmen lähetysjärjestön työntekijää. Näistä 20 on seurakuntatyössä. Alhaisin seurakuntatyössä olevien osuus on Etiopiassa. Vain 9 lähetystyöntekijää on seurakuntatyössä. Lähetystyöntekijöiden kokonaismäärä on 42. Tiedot ovat

samansuuntaisia myös muista Afrikan maista, joissa kirkot kasvavat voimakkaasti.



Kyllikki Vellroosin hautakiven viereen pystytetyn muistomerkin paljastaminen 7.4. Nagasakin kansainvälisellä hautausmaalla. Kyllikki oli Vellroosin perheen yksivuotiaana vuonna 1901 kuollut tytär. Perhe oli Suomen Luterilaisen Evankeliumiyhdistyksen ensimmäisiä Japanin työntekijöitä. Vasemmalta Hakatan luterilaisen seurakunnan jäsen professori Nabuo Sakai, kirkon lähetystyön toimikunnan varapuheenjohtaja kirkkoherra Sari Lindström, arkkipiispa Jukka Paarma, SLEY:n Japanin työn esimies pastori Seppo Paulasaari, kirkkoneuvos Risto Cantell ja kirkon lähetys sihteeri Jaakko Mäkelä. Kuva: Heikki Jääskeläinen

Kirkon lähetysjärjestöjen yhteistyökirkkojen tilanteet vaihtelevat voimakkaasti kasvavista Saharan eteläpuoleisen Afrikan kirkoista vaikeuksien keskellä eläviin vähemmistökirkkoihin Aasiassa ja muissa maanosissa. Voimakkaasti kasvavissa kirkoissa ulkomaalaisten lähetystyöntekijöiden työ näyttää siirtyvän erityisesti opetustehtäviin. Vähemmistökirkoissa lähetystyöntekijät ovat vahvemmin mukana välittömässä seurakunta- ja evankelioimistyössä. Voidaan olettaa, että he silloin kohtaavat myös kirkkoon kuulumattomia.

Esimerkkeinä yhteistyökirkkojen evankelioimistyön tukemisesta voidaan mainita Suomen Lähetysseuran tukema maasaievankelistojen koulutus Tansaniassa. Nämä ovat yhteisönsä johtajia ja vaikuttajia ja siksi heidän kouluttamisellaan on ratkaiseva vaikutus yhteisöjen hyvinvointiin. Etiopiassa toteutettiin pienimuotoisia evankelioimishankkeita yhdessä synodien kanssa. Näiden hankkeiden kautta tavoitetaan uusia etnisiä tai sosiaalisia ryhmiä.

Tuotot ja kulut

Kirkon lähetystyön ja kansainvälisen diakonian toimijoiden tuotot ja kulut -tilaston mukaan vuonna 2008 ulkomaista toimintaa koskevat kulut olivat keskimäärin 77 prosenttia kirkon lähetysjärjestöjen ja Kirkon Ulkomaanavun kuluista, ulkomaantyön tukitoiminnot 18 prosenttia ja yleishallinto 5 prosenttia. Vuoden 2009 tilasto valmistuu huhtikuussa 2010. Kunkin järjestön muun toiminnan tuotot ja kulut on erotettu omaksi tilastoksi. Muuta kuin ulkomaista toimintaa tai ulkomaantyön tukitoimintoja kotimaassa on Suomen Evankelisluterilaisella Kansanlähetyksellä, Suomen Luterilaisella

Evankeliumiyhdistyksellä, Suomen Pipliaseuralla ja Svenska Lutherska Evangeliföreningen i Finlandilla.

Kulurakenteeltaan lähimpänä toisiaan ovat Suomen Lähetysseura ja Evankelis-luterilainen Lähetysyhdistys Kylväjä. Kummallakin avustukset ja hankkeet sekä lähetystyöntekijöiden kulut ovat kokoluokaltaan lähellä toisiaan, molemmat 31–34 prosenttia kaikista kuluista. Suomen Pipliaseuralla ei ole suomalaisia lähetettyjä työntekijöitä. Kirkon Ulkomaanavun kuluista hankkeet muodostivat 72 prosenttia. Vuonna 2008 sillä ei vielä ollut tilastoituja omien avustustyöntekijöiden kuluja, mutta strategian mukaan se tulee lisäämään omien työntekijöidensä lähettämistä lähivuosina.

Tuotot ja kulut -tilastoa on kehitetty pienin muutoksin useiden vuosien ajan, jotta siitä saataisiin mahdollisimman luotettava, tasapuolinen ja vertailukelpoinen. Tästä syystä vuoden 2008 tilasto ei ole täysin vertailukelpoinen aikaisempien tilastojen kanssa. Voidaan olettaa, että ulkomaisille kumppaneille myönnettävien avustusten ja hankkeiden osuus tulee kasvamaan, ja että avustus- ja lähetystyöntekijöiden kulujen osuus pysyy entisellään tai vähenee.

Kirkon lähetystyön toimikunnan asettamat työryhmät

Kirkkomme Lähetys -lehden toimituskuntaan ovat kertomusvuonna kuuluneet seuraavat henkilöt:

puheenjohtaja: tiedottaja *Ann-Christine Marttinen*
jäsenet: tiedotussihteeri *Christine Eriksson*, pastori *Martti Poukka*,
rovasti *Boris Sandberg*, pastori *Juhana Sihvo*, tiedottaja *Maija Sankari*,
kirkon lähetys sihteeri *Jaakko Mäkelä* (päätoimittaja) ja
lähetysteologi *Timo Vasko*
toimitussihteerit: toimituspäällikkö *Lea Lappalainen* (1/2009) ja
toimittaja *Mira Piispa* (2/2009).

Itä- ja Etelä-Aasian työryhmään ovat kuuluneet:

puheenjohtaja: pastori *Marketta Antola*
jäsenet: lähetysjohtaja *Juha Auvinen*, pastori *Jukka Vänskä*,
hankekoordinaattori *Mika Laiho* ja kirkon lähetys sihteeri *Jaakko Mäkelä*
sihteeri: uskontokasvatussihteeri *Pekka Hiltunen*.

Kirkon lähetystyöntekijäkoulutuksen kehittämistyöryhmän puheenjohtajana on kirkon lähetys sihteeri sekä jäsenenä Kirkon lähetystyön keskuksen koulutus-

sihteeri, Kirkon koulutuskeskuksen edustaja sekä kirkon lähetysjärjestöjen lähetystyöntekijäkoulutuksesta vastaavat.

4.4 Kirkon Ulkomaanavun säätiön hallitus

Tehtävä

Kirkon Ulkomaanavun säätiön tehtävänä on toteuttaa pitkäjänteistä kehitysyhteistyötä, antaa katastrofiapua, edistää ihmisoikeuksien toteutumista ja tukea köyhiä sisarkirkkoja sekä tehdä näihin liittyvää vaikuttamistoimintaa ja kansainvälisyyskasvatusta. Säätiön asioita hoitaa ja sitä edustaa kirkon ulkoasiain neuvoston valitsema hallitus.

Kokoonpano

Säätiön hallitus koostuu puheenjohtajasta ja kymmenestä muusta jäsenestä. Lisäksi hallitukseen kuuluu kolme varajäsentä. Jäsenet valitaan neljäksi kalenterivuodeksi kerrallaan siten, että kahden vuoden välein valitaan vuorovuosina joko kuusi tai viisi jäsentä. Kolme varajäsentä valitaan kerrallaan kahdeksi kalenterivuodeksi. Kirkon ulkoasian neuvosto määrää, missä järjestyksessä varajäsenet kutsutaan vakinaisten tilalle. Hallitus valitsee keskuudestaan varapuheenjohtajan kahdeksi kalenterivuodeksi kerrallaan.

Hallitus vuonna 2009:

puheenjohtaja: hallintojohtaja *Markku Porvari*

varapuheenjohtaja: piispa *Matti Repo*

jäsenet: kirkkoneuvos *Risto Cantell*, kansanedustaja *Pekka Haavisto*, kanslianeuvos *Simo Huhta*, korkeakoulupastori *Leena Huovinen*, kv. asiantuntija *Tarja Kantola*, EU-parlamentaarikko *Eija-Riitta Korhola*, johtava työalasihteeri *Pia Kummel-Myrskog*, alivaltiosihteeri *Marjatta Rasi* (30.8. saakka), alivaltiosihteeri *Ritva Koukku-Ronde* (1.9. alkaen), vastaava päätoimittaja *Merja Ylä-Anttila*

varajäsenet: lakimiesasessori *Jyri Klemola*, hiippakuntasihteeri *Helena Tuominen* ja toimitusjohtaja *Anni Vepsäläinen*.

Hallitus voi asettaa keskuudestaan kahdeksi vuodeksi kerrallaan työjaoston, johon se valitsee puheenjohtajan ja kaksi muuta jäsentä sekä kullekin henkilökohtaiset varajäsenet. Työjaosto valitsee keskuudestaan varapuheen-

johtajan. Työjaoston toimikausi kestää siihen asti, kunnes uusi työjaosto on asetettu. Hallitus valitsi kauden 2009–2010 alussa työjaoston:

puheenjohtaja: hallituksen puheenjohtaja *Markku Porvari*
(henkilökohtainen varajäsen *Risto Cantell*)
jäsenet: *Helena Tuominen (Leena Huovinen)* ja *Pia Kummel-Myrskog (Simo Huhta)*.

Strateginen työskentely

Kirkon Ulkomaanavun säätiön hallitus kokoontuu neljä kertaa vuodessa. Kokouksissa hallitus suunnittelee, valvoo ja tekee työhön liittyviä päätöksiä. Hallituksen jäsenet osallistuvat myös kokousten ulkopuolella erittäin aktiivisesti työn tukemiseen. Vuonna 2009 Kirkon Ulkomaanavun säätiön toiminta jatkui vahvana ja henkilöstömäärä hieman kasvoi. Tavoitteena on avustustyön laadun ylläpitäminen, profiloituminen ja erikoistuminen. Tämä vaatii pitkäjänteistä työskentelyä niin kotimaassa kuin kentällä yhdessä kumppaneiden kanssa. Säätiö onnistui turvaamaan toiminnan edellyttämät resurssit verrattain hyvin taantumasta huolimatta.

Kirkon Ulkomaanavun säätiön hallituksen työjaosto kokoontui kerran normaaliin päätöskokoukseen ja se piti yhden päätöskokouksen sähköposti- ja puhelinkokouksena. Hallituksen työjaostolla on tärkeä rooli, sillä se voidaan kutsua kokoon tarvittaessa nopeastikin päättämään päätösvaltuuksien rajoissa useista asioista, vuonna 2009 mm. kumppanuusesityksistä ja budjetin sisäisistä uudelleenallokoinneista, mikä vähentää hallituksen päätettäväksi tuotavien asioiden määrää.

Vuosi 2009 aloitti Ulkomaanavun uuden strategiakauden 2009–2012. Uusi strategia merkitsee siirtymistä aiempaa erikoistuneempaan suuntaan ja muuttumista yleisjärjestöstä erikoistuneeksi. Strategiassa on valittu kolme teemaa, joihin Kirkon Ulkomaanapu tulee toiminnassaan keskittymään. Ne ovat turvattu toimeentulo, vakaa yhteiskunta sekä oikeudet ja osallisuus. Strategian myötä Kirkon Ulkomaanavun työ tulee kohdistumaan entistä enemmän niin sanottuihin hauraisiin valtioihin tai alueisiin, joissa yhteiskunnan perusrakenteet ovat heikot ja ihmisoikeudet toteutuvat puutteellisesti. Perinteisen köyhyyden vähentämisen rinnalle tuodaan entistä voimakkaammin myös ihmisoikeuksien puolustaminen. Strategiansa mukaan Kirkon Ulkomaanapu tulee syventämään ja laajentamaan toimintaansa noin kymmenessä maassa. Toimintaa aiotaan vähentää suunnitelmallisesti yhdessä kumppaneiden kanssa noin kymmenessä maassa. Kaikkiaan toimintamaita tulee olemaan noin 30. Samalla Ulkomaanapu lisää omaa läsnäoloaan kumppanien tukena kentällä. Hallinnollisen tuen lisäksi

ohjelmiin ja kumppaneille annetaan sisällöllistä tukea ohjelmien vaikuttavuuden parantamiseksi.

Kirkollisten avustusjärjestöjen yhteistyöelin Act Alliance sai myös muotonsa. Sen käynnistämisessä Kirkon Ulkomaanavun panos on ollut merkittävä. Tällä pyritään sekä parempaan koordinaatioon ja hallinnon tehostamiseen että kirkkojen roolin ja vaikuttavuuden vahvistamiseen. Act Alliance -verkosto vaikutti voimakkaasti mm. Kööpenhaminan ilmastohuippukokouksen sisältöön.

5 Neuvoston asettamat neuvottelukunnat ja työryhmät

5.1 Neuvottelukunta Suomen helluntaiherätyksen kanssa

Neuvottelukuntaan Suomen helluntaiherätyksen kanssa on vuosiksi 2006–2010 nimetty:

puheenjohtaja: piispa *Kari Mäkinen*

jäsenet: pastori *Tuija Mannström* ja dosentti *Timo Pokki*

sihteeri: teologisten asiain sihteeri *Tomi Karttunen*.

Vuosina 1987–1989 käytyjen virallisten neuvottelujen jälkeen kirkollamme on ollut Suomen helluntaiherätyksen kanssa neuvottelukunta, joka on toiminut vuodesta 1996 alkaen. Se on kokoontunut kahdesti vuodessa jakamaan tietoja ajankohtaisesta kehityksestä sekä keskustelemaan kumpaakin osapuolta kiinnostavista teemoista. Sellaisia olivat vuonna 2009 Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ekumeenisen strategian vuoteen 2015 *Meidän kirkko – ykseyttä etsivä yhteisö* esittely, teologisten aiheiden kartoittaminen mahdollisia uusia oppikeskusteluja varten, kirkollisten toimitusten ekumeeniset käytännöt erityisesti hautaustilanteessa, käytännöt ekumeenisten kokousten järjestämisessä Suomessa sekä neuvottelukunnan kokouksista tiedottaminen. Neuvottelukunnan aloitteesta kirkon ulkoasiain neuvosto nimesi 14.12. kokouksessaan neuvottelukunnan luterilaisiksi jäseniksi aiempien lisäksi dosentti *Pekka Kärkkäisen* ja teologian maisteri *Heidi Zittingin*.

5.2 Neuvottelukunta Suomen Vapaakirkon kanssa

Neuvottelukuntaan Suomen Vapaakirkon kanssa on vuosiksi 2006–2010 nimetty:

puheenjohtaja: piispa *Mikko Heikka*

jäsenet: teologian lisensiaatti *Kaisa Huhtala* ja kirkkoherra *Seppo Hämäläinen*

sihteeri: teologisten asiain sihteeri *Tomi Karttunen*.



Porvoon kirkkoyhteisön priimasten ja johtavien piispojen kokous lokakuussa Porvoossa.

Kuva: Seppo Sirkka

Vuosina 1983–1984 käytyjen virallisten neuvottelujen jälkeen kirkollamme on ollut yhteinen neuvottelukunta Suomen Vapaakirkon kanssa. Neuvottelukunta on tavannut säännöllisesti kahdesti vuodessa, vuorotellen kummankin kirkon isännyydessä. Vuonna 2009 yksi kokous pidettiin Hämeenlinnan Vapaakirkossa ja yksi Espoon hiippakunnan tuomiokapitulissa. Kokouksissa jaettiin informaatiota kirkkojen ajankohtaisista asioista sekä ekumeenisista kuulumisista. Kuluneena vuonna tuli 30 vuotta siitä, kun piispa *Yrjö Sariola* teki aloitteen teologisen dialogin käynnistämisestä Vapaakirkon ja sittemmin helluntailiikkeen kanssa.

5.3 Ekumeenisten yhteyksien työryhmä

Ekumeenisten yhteyksien työryhmän jäsenet vuonna 2009 olivat:

puheenjohtaja: piispa *Eero Huovinen*

jäsenet: piispa *Simo Peura*, professori *Anneli Aejmelaus*, kirkkoneuvos *Risto Cantell*, pastori, filosofian lisensiaatti *Gunnar Grönblom*, teologian tohtori *Minna Hietamäki*, pastori *Tuija Mannström*, professori *Eeva Martikainen*, pastori *Riikka Myllys*, rehtori *Tapani Rantala*, piispa *Matti Repo*, suunnittelija *Aaro Rytönen* ja professori *Risto Saarinen*

sihteeri: teologisten asiain sihteeri *Tomi Karttunen*.

Ekumeenisten yhteyksien työryhmä on asetettu tukemaan kirkkomme edustusta kansainvälisissä ja ekumeenisissa järjestöissä. Sen tehtävänä on seurata kansainvälisten kirkkoliittojen toimintaa ja huolehtia osaltaan kirkkomme ekumeenisen linjan yhdenmukaisuudesta. Jäsenistössä on Kirkkojen maailmanneuvoston keskuskomitean, Luterilaisen maailmanliiton neuvoston sekä luterilais-

ortodoksisen, luterilais-reformoidun ja luterilais-roomalaiskatolisen dialogikomission, Euroopan kirkkojen konferenssin keskuskomitean ja Kirkko ja yhteiskunta -komission, Faith and Order -komission, Ekumenia Pohjolassa (Ekumenik i Norden) -verkoston sekä Porvoon kirkkoyhteisön yhteydenpitoryhmän edustus.

Ekumeenisten yhteyksien työryhmä kokoontui kaksi kertaa. Kokousten ajankohta valittiin sen mukaan, miten eri kansainvälisten ja ekumeenisten yhteistyöelinten kokoukset asettuivat. Työryhmän jäsenet sekä raportoivat tuoreeltaan juuri pidetyistä kokouksista että valmistautuivat tuleviin kokouksiin. Jäsenten antamien suullisten raporttien lisäksi ekumeenisten yhteyksien työryhmä sai tiedoksi kirkon ulkoasiain neuvoston sille lähettämät kirjalliset raportit.

5.4 Itä-Euroopan työryhmä

Itä-Euroopan työryhmän jäseniksi vuosiksi 2008–2010 on nimetty:

puheenjohtaja: professori *Matti Kotiranta*
jäsenet: pastori *Matti Korpiaho*, dosentti *Kimmo Kääriäinen*, pastori *Jussi Rytönen*, assistentti *Maija Turunen*, osastopäällikkö *Nina Vaskunlahti* ja hiippakuntadekaani *Kaarina Ylönen*
sihteeri: työalasihteeri *Kaisamari Hintikka*.

Varsinaisten jäsenten lisäksi työryhmän kokouksiin osallistuu viranhaltijoita ulkoasiain osastolta, arkkipiispan kansliasta ja Kirkon Ulkomaanavusta.

Itä-Euroopan työryhmä kokoontui neljä kertaa. Työryhmän seurannan kohdealueella Venäjällä, Baltiassa ja itäisessä Keski-Euroopassa eletään edelleen yhteiskunnallisen, ideologisen ja taloudellisen murroksen aikaa, vaikka tilanne joiltain osin onkin vakiintumassa. Työryhmä on seurannut näiden alueiden kehitystä tiiviisti. Painopisteenä olivat itäisen Keski-Euroopan maiden kirkot ja niiden toimintaympäristö, erityisesti maiden uskonnollinen, kirkollinen ja yhteiskunnallinen tilanne sekä ekumeeninen ja kirkkojenvälinen yhteistyö. Tiedonhankinnassa tukeuduttiin edelleen alan johtavien kotimaisten asiantuntijoiden alustuksiin sekä matka- ja kokousraportteihin. Loppusyksyllä työryhmä käynnisti omaa työtänsä ja vastuualuettansa koskevan arviointi- ja strategiaproessin.

5.5 Kirkko ja islam -työryhmä

Kirkon ulkoasiain neuvosto on asettanut vuosiksi 2008–2010 Kirkko ja islam -työryhmän:

puheenjohtaja: Suomen Lähetysseuran johtaja *Seppo Rissanen*

varapuheenjohtaja: professori *Jaakko Hämeen-Anttila*

jäsenet: aluekoordinaattori *Elisabet Elo*, maahanmuuttajatyöntekijä *Anneli Hukari*, maahanmuuttajatyön sihteeri *Marja-Liisa Laihia*, dosentti, filosofian tohtori *Tuomas Martikainen*, kirkkoherra *Kalervo Salo* ja lähetysteologi, dosentti *Timo Vasko*

palkkiotoiminen projektisihteeri: teologian maisteri (väit.), filosofian maisteri *Heidi Hirvonen* (31.7. saakka); teologian ylioppilas *Lotta Gammelin* (loppuvuoden).

Työryhmä on perustettu vuonna 1988. KUN:n viimeksi 25.5.2000 antaman määritelmän mukaan työryhmän ”tehtävänä on kartoittaa ja seurata islamin kohtaamiseen liittyvää tutkimustyötä sekä missiologisia ja uskontoteologisia kysymyksiä, tuottaa niitä koskevaa aineistoa hiippakuntien, seurakuntien, lähetysjärjestöjen ja yhteiskunnan käyttöön sekä osallistua muslimien kanssa käytävään dialogiin”.

Vuonna 2009 työryhmä järjesti kaksi vuoropuhelua Etelä-Suomen muslimiyhteisöjen kanssa; teemana toukokuussa oli talous ja marraskuussa uskonto ja media. Vuoropuheluja on järjestetty vuodesta 1997 lähtien, ja niiden osallistujamäärä on 30–40 henkeä. *Kirkko ja islam* -julkaisusarjassa numerona 2 ilmestyi *Tuomas Martikaisen* laatima *Kirkko ja islam -työryhmä vuosina 1998–2008*. Teos antaa kattavan kuvan työryhmän koko tähänastisesta toiminnasta ja myös työryhmän käymistä vuoropuheluista muslimien kanssa. Vuodelle 2009 suunniteltiin kirkon työntekijöille ja uskonnonopettajille tarkoitettua Ikkuna islamiin -kurssia, mutta se siirrettiin seuraavalle vuodelle. Työryhmän jäsenet osallistuivat moniin esitelmätilaisuuksiin ja olivat asiantuntijoina tiedotusvälineiden ja viranomaisten käytettävissä. *Timo Vaskon* ylläpitämä tietopankki kirkon ja islamin suhteista ja seurannasta järjestettiin ja se palvelee lisääntyvää tietojen kysyntää.

Työryhmä toteutti lokakuussa 2009 Isoon-Britanniaan suuntautuneen neuvottelu- ja perehtymismatkan, jonka aikana luotiin yhteyksiä Ison-Britannian kirkollisiin toimijoihin ja perehdyttiin kirkkojen ja muslimiyhteisöjen välisiin tapaamisiin. Matkalla osallistuttiin arkkipiispa *Rowan Williamsin* aloitteesta syntyneen arvovaltaisen Christian Muslim Forumin kokoukseen sekä tutustuttiin Lutonissa Council of Faiths

-hankkeeseen, jonka fokuksena on ruohonjuuritason vuorovaikutus. Ranskaan vuonna 2007 solmitut suhteet jatkuivat eurooppalaisen muslimien ja kristittyjen kohtaamisten viikon merkeissä, joka toteutetaan vuosittain marraskuussa. Työryhmän edustajana *Anneli Hukari* osallistui tammikuussa Pariisissa kohtaamisen viikon arviointi- ja suunnittelukokoukseen. Työryhmän vuoropuhelut muslimien kanssa Suomessa on vuodesta 2007 lähtien mainittu kansainvälisessä esitteessä yhtenä eurooppalaisen kohtaamisten viikon tapahtumista. Iranin, Syyrian ja Libanonin tilannetta seurattiin ja yhteydenpitoa kyseisiin maihin pidettiin yllä vuoropuhelujen jatkamiseksi. *Timo Vasko* perehtyi helmikuussa Syyriaan suuntautuneella matkalla alueen tilanteeseen. Yhteydenpitoa on tapahtunut Suomen Islamilaisen Neuvoston ja islamilaisten yhteisöjen kanssa. Muutamissa seurakuntayhtymissä vuoropuhelutoiminta alueen muslimien kanssa on käynnistynyt ja lisääntynyt ja saanut huomiota tiedotusvälineissä.

Työryhmän jäsenet osallistuivat lisäksi useisiin kansainvälisiin konferensseihin verkostoituakseen ja päivittääkseen tietojaan ajankohtaisista islamia koskevista ja kristittyjen ja muslimien välisten suhteiden kysymyksistä. Työryhmä totesi huolensa ääriainesten voimistumisesta molemmilla puolilla ja arvioi, että Suomessa tähän mennessä vallinneet rauhalliset olot eivät ole itsestäänselvyys. Vuoropuheluissa ja muussa kanssakäymisessä muslimien kanssa eettiset kysymykset tulisi ottaa enemmän esille. Työryhmän keskeisenä tehtävänä on jatkossakin Suomen evankelis-luterilaisen kirkon islamin kohtaamista koskevan problematiikan kartoitus, analysointi ja johtopäätökset.

Kirkko ja islam -työryhmän tehtäväalue tulee tulevaisuudessa yhä merkittävämmäksi, kun toimintaympäristö Euroopassa muuttuu voimakkaasti ja Suomi kansainvälistyy ja muuttuu uskonnollisesti monimuotoisemmaksi.

5.6 Lähetys- ja uskontoteologinen työryhmä

Kirkon ulkoasiain neuvosto päätti kokouksessaan 25.5.2000 asettaa lähetys- ja uskontoteologisen työryhmän, jonka tehtävänä on edistää kirkon lähetystehtävää palvelevaa lähetys- ja uskontoteologista tutkimusta ja koulutusta ja tuottaa uskontojen kohtaamista koskevaa aineistoa hiippakuntien, seurakuntien ja lähetysjärjestöjen käyttöön. Kirkon ulkoasiain neuvosto on sen jälkeen vahvistanut päätöksensä aina kahden toimintavuoden päätyttyä. Nykyinen toimikausi päättyy vuoden 2010 lopussa.

Jäsenet:

pastori *Heli Aaltonen* (puheenjohtaja 25.8. alkaen), dosentti *Risto Ahonen* (25.8. saakka), pastori *Matilda Hakkarainen* (25.8. saakka), teologian maisteri *Elina Hankela*, yliopistonlehtori, dosentti *Jyri Komulainen*, diakonissa *Kaisa Rauma*, lähetysteologi *Timo Vasko*, professori, teologian tohtori *Mika Vähäkangas* (puheenjohtaja 24.8. saakka)
sihteeri: uskontokasvatussihteeri *Pekka Y. Hiltunen*.

Työryhmä piti 3 kokousta.

Työryhmä toimi *Lähetysteologisen Aikakausikirjan* toimitusneuvostona. Julkaisusta ilmestyi kaksi numeroa:

- 1) Vol. 11, 2009 ”Eurooppa tänään – näkökulmia kristillisen lähetys- ja uskontoteologisen tehtävän toteuttamiseen moniarvoisessa ja muutosten alaisessa eurooppalaisessa kontekstissa”
- 2) Erillisjulkaisuna toimitettiin vol. 12, ”Kiinalaisen teologian uusia virtauksia”.

Työryhmä seurasi Edinburgh 2010 -juhlavuoden ja muita merkittäviä uskontoteologian ja lähetysteologian kansainvälisiä kokouksia ja tapahtumia.

Kirkkopäivillä Jyväskylässä 22.8.2009 julkaistiin työryhmän aloitteesta ja toimesta syntynyt *Luterilaisen Suomen loppu – Kirkko ja monet uskonnot* -kirja Editan kustantamana. Kirjan toimittivat *Jyri Komulainen* ja *Mika Vähäkangas*. Samassa yhteydessä työryhmä järjesti kirkkopäivillä kirjan aiheita käsittelevän seminaarin.

Kirkkoneuvos *Risto Cantell* tilasi työryhmältä pohjatekstin Suomen evankelis-luterilaisen kirkon uskontoteologian peruslinjoista. Työryhmä asetti valmistelevan ryhmän: *Pekka Y. Hiltunen*, *Jyri Komulainen*, *Timo Vasko* ja *Mika Vähäkangas*. Hanke on määrä saada valmiiksi 2011 kirkkopäiville Lahteen.

5.7 Kirkko ja juutalaisuus -työryhmä

Kirkko ja juutalaisuus -työryhmän jäseniksi vuosiksi 2008–2010 on nimetty:

puheenjohtaja: dosentti *Anni Maria Laato*

jäsenet: professori *Tapani Harviainen*, filosofian maisteri *Anu Heikkinen*, dosentti *Mikko Ketola*, teologian tohtori *Pekka Lindqvist*, piispa *Matti Repo*, teologian maisteri *Hanna Rissanen*, teologian tohtori *Hanne von Weissenberg* ja lähetysteologi *Timo Vasko*.

Teologisten asiain yksikön sisäistä työnjakoa tarkistettiin alkuvuodesta 2009, minkä jälkeen yksiköstä on työryhmän kokouksiin osallistunut työalasihteeri *Kaisamari Hintikka*.

Teologisten asiain sihteeri *Tomi Karttunen* on osallistunut työryhmän kokouksiin tarpeen mukaan.

asiantuntijat: diplomi-insinööri *Gideon Bolotowsky* ja filosofian maisteri *Daniel Weintraub*

sihteeri: työalasihteeri *Kaisamari Hintikka*

pöytäkirjanpitäjä: filosofian maisteri *Anu Heikkinen*.

Työryhmä kokoontui neljä kertaa. Se on jatkanut työskentelyään kristittyjen ja juutalaisten yhteistyön ja molemminpuolisen tutustumisen edistämiseksi.

Ikkuna juutalaisuuteen -kurssipäivien järjestämistä jatkettiin yhdessä hiippakuntien kanssa. Porvoon hiippakunnan kurssipäivä järjestettiin toukokuussa Helsingissä ja Kuopion hiippakunnan kurssipäivä marraskuussa Kuopiossa. Keväälle suunniteltu sapatti-seminaari peruutettiin osanottajien vähyyden vuoksi. Yhteistyötä jatkettiin eurooppalaisen luterilaisen kirkko ja juutalaisuus -komission (Lutherische Europäische Kommission für Kirche und Judentum, LEKKJ) kanssa, jossa on edustajia 11 maasta. LEKKJ:n hallituksessa on lähetysteologi *Timo Vasko*. Työryhmän jäseniä vieraili toukokuussa LEKKJ:n kokouksessa Tallinnassa ja tutustui juutalaisuuteen Virossa. Suomessa on noin 1 200 juutalaista.

Liitteet

Kirkkohallituksen ulkoasiain osaston henkilökunta

Johtajan toimisto

Cantell Risto, kirkkoneuvos, osaston johtaja

Leppämäki Eila, osastonjohtajan sihteeri

Immonen Riitta, toimistovirkailija

Lampén Leena, toimistovirkailijan sijainen 1.9. alkaen

Martikainen Emma, toimistovirkailija (hoitovapaalla)

Rummukainen Helena, määräaikainen toimistosihteeri 31.8. saakka

Teologisten asiain yksikkö

Karttunen Tomi, teologisten asiain sihteeri

Väliaho Minna, kirjeenvaihtaja-sihteeri

Aukee-Peiponen Mirja, osa-aikainen vs. työalasihteeri 31.8. saakka

Hintikka Kaisamari, työalasihteeri, osa-aikainen työalasihteeri 31.8.

saakka, osa-aikainen projektisihteeri 31.8. saakka

Parviainen Johanna, harjoittelija 15.6.-14.9.

Ulkosuomalaisyön yksikkö

Mäkelä Ilkka, kirkon ulkosuomalaisyön sihteeri

Kamppuri Aila Sofia, toimistosihteeri

Forsgren Sirpa, tilapäinen työntekijä 7.12. alkaen

Merikanto-Timonen Susanna, kirkon ulkosuomalaisyön

apulais sihteeri, osa-aikainen (82 %)

Märsylä Leena, työalasihteeri (turisti- ja uussiirtolaistyö)

Paananen Saana, harjoittelija 6.7.-5.9.

Talvitie Tiina, työalasihteeri 1.-31.12.

Kirkon lähetystyön keskus

Mäkelä Jaakko, kirkon lähetys sihteeri
Kokko Katariina, toimistos sihteeri
Hiltunen Pekka Y., uskontokasvatussihteeri
Salo Katriina, harjoittelija 2.11.-31.12.
Sirviö Kirsti, koulutussihteeri
Vasko Timo, lähetysteologi

Ulkosuomalaistyön työntekijät

Osa- ja määräaikaiset turistityöntekijät 2009

Anttila Maija-Leena, turistikanttori, Gran Canaria
5.10.2009–5.4.2010
Engström Kaj, turistipappi, Manner-Espanja (Aurinkorannikko)
5.10.2009–5.4.2010
Hautala Esko, turistipappi, Gran Canaria (Playa del Ingles)
13.10.2008–13.4.2009
Helander Erkki, turistipappi, Rodos 1.3.–30.6.2009
ja 11.8.–22.12.2009
Hemminki Martti, turistikanttori, Gran Canaria 13.10.2008–
13.4.2009
Hovila Jukka, turistikanttori, Manner-Espanja (Costa Blanca)
1.10.2009–30.4.2010
Järvilahti Timo, turistipappi, Teneriffa (Playa de las
Americas) 13.10.2008–13.4.2009 ja 5.10.2009–5.4.2010
Kautonen Heli, turistipappi, Gran Canaria (Playa del Ingles)
5.10.2009–5.4.2010
Kettunen Aslak, turistipappi, Manner-Espanja (Costa Blanca)
1.10.2008–30.4.2009
Kilpeläinen Martti, turistikanttori, Manner-Espanja
(Aurinkorannikko) 13.10.2008–13.4.2009 ja 5.10.2009–
5.4.2010
Kokko Toivo, turistikanttori, Manner-Espanja (Costa Blanca)
1.10.2008–30.4.2009
Kriik Guido, turistikanttori, Rodos 1.3.–30.6.2009
Kuusinen Jaakko, turistipappi, Gran Canaria (Las Palmas)
5.10.2009–5.4.2010
Kärkölä Auli, turistikanttori, Kypros 1.10.2008–31.5.2009
Majuri Tapani, turistikanttori, Rodos 15.8.–20.12.2009

Markkanen Jyrki, turistipappi, Bangkok (40 %, yhteistyössä Suomen Lähetyssseuran kanssa)
Muilu Elias, turistipappi, Gran Canaria (Las Palmas)
13.10.2008–13.4.2009
Myllärinen Martti, turistipappi, Kypros 1.10.2009–30.4.2010
Mäkeläinen Vesa, turistikanttori, Kypros 1.10.2009–30.4.2010
Pärssinen Ilkka, turistipappi, Teneriffa (Puerto de la Cruz)
13.10.2008–13.4.2009 ja 5.10.2009–5.4.2010
Pärssinen Ritva, turistikanttori, Teneriffa 13.10.2008–13.4.2009 ja 5.10.2009–5.4.2010
Ranta Erkki, turistipappi, Manner-Espanja (Costa Blanca)
1.10.2009–30.4.2010
Vehviläinen Matti, turistipappi, Kypros 1.10.2008–31.5.2009

Siirtolais- ja turistipapit (työsuhde voimassa toistaiseksi)

Kalliomäki Marjo, osa-aikainen siirtolaispappi, Ranska
Päiviö Hannele (ent. *Repo*), siirtolaispappi, Viro
Salo Kaisa, turisti- ja diakoniapappi, Manner-Espanja
(Aurinkorannikko) 1.4.2009 alkaen
Sainio Timo, turisti- ja siirtolaispappi, Espanja (Aurinkorannikko)

Sisarkirkkojen palveluksessa olevat siirtolaispapit

Sisarkirkkojen palveluksessa olevien suomalaisten siirtolaispappien ja muiden ulkosuomalaistyöntekijöiden luettelo löytyy vuosittain ilmestyvästä *Suomalaiset maailmalla* -esitteestä. Alla olevassa luettelossa on sisarkirkkojen palvelukseen kertomusvuonna lähteneet uudet siirtolaispapit (kohta A) ja jäljempänä (kohta B) ne, joiden työsuhde on päättynyt.

A. Lähteneet

Talvitie Tiina, New York 1.4.2009 (7.1.2010)
Saastamoinen Riina, Wien 1.1.2009 (osa-aikainen 20 %)

B. Työsuhde päättynyt

Peltola Heidi, Zürich 30.11.2009
Riihimäki Sirpa, Ludvika 31.3.2009
Saarinen Timo, Seattle 27.2.2009
Tarjamo Päivö, New York 31.3.2009

Kirkkomme edustajat ekumeenisissa järjestöissä ja muissa yhteyksissä 2009

Luterilainen maailmanliitto

Pohjois-Euroopan alueen varapresidentti ja eksekutiivikomitean

jäsen: piispa *Eero Huovinen*

neuvosto: piispa *Eero Huovinen* ja pastori *Riikka Myllys*

teologian ja tutkimuksen komissio:

neuvonantaja: professori *Risto Saarinen*

luterilais-ortodoksinen dialogikomissio:

professori *Risto Saarinen* ja professori *Eeva Martikainen*

luterilais-reformoitu dialogikomissio:

professori *Anneli Aejmelaus*

talousjohtaja: *Pauli Rantanen*

pääsihteerin valintaa valmisteleva työryhmä:

kehitysyhteistyöpäällikkö *Maria Immonen*

nuorisotyön osasto:

Suomen yhdyshenkilö: valtiotieteiden maisteri

Henni Alava

Naiset kirkossa ja yhteiskunnassa -ohjelma, Pohjois-Euroopan alue:

Suomen yhdyshenkilö: toimistosihteerä *Sirpa-Maija*

Vuorinen

Kirkkojen maailmanneuvosto

keskuskomitea: piispa *Simo Peura* ja suunnittelija *Aaro Rytönen*

Faith and Order -komissio: teologian tohtori *Minna Hietamäki*

Kirkkojen maailmanneuvoston ja helluntailiikkeen yhteinen

neuvottelukunta:

pastori *Tuija Mannström*

Euroopan kirkkojen konferenssi

keskuskomitea: rehtori *Tapani Rantala*

dialogikomissio: piispa *Matti Repo*

ortodoksikirkkojen dialogien tutkija (31.8. saakka):

työalasihteerä *Kaisamari Hintikka*

Euroopan kirkkojen konferenssin Kirkko ja yhteiskunta -komissio

komissio ja sen eksekutiivikomitea:

pastori, filosofian lisensiaatti *Gunnar Grönblom*

bioeettisten kysymysten työryhmä: sairaalasielunhoidon johtaja

Kirsti Aalto

dialogikomissio: piispa *Matti Repo*

Euroopan integraation työryhmä: EU-lakimies *Lena Kumlin*
Euroopan unionin lainsäädännön työryhmä:
pastori, filosofian lisensiaatti *Gunnar Grönblom*
uudistamiskomitea:
pastori, filosofian lisensiaatti *Gunnar Grönblom*
(erosi joulukuussa)

Euroopan kirkkojen siirtolaiskomissio
hallitus: kirkon maahanmuuttajatyön sihteeri
Marja-Liisa Laihia

Suomen Ekumeeninen Neuvosto
arkkipiispa *Jukka Paarma*, piispa *Simo Peura*, piispa *Matti Repo*,
hiippakuntasihteeri *Heli Aaltonen* (30.3. alkaen), kirkkoneuvos *Risto Cantell*,
teologian tohtori *Minna Hietamäki*, pastori *Leena Huovinen*,
uutispäällikkö *Johannes Ijäs*, kauppatieteiden maisteri *Signe Jauhiainen*
(29.3. saakka), teologian tohtori *Päivi Jussila*, teologisten
asiain sihteeri *Tomi Karttunen*, teologian lisensiaatti *Veijo Koivula*,
harjoittelija *Barnabe Koko*, pastori *Antti Kruus*, rovasti *Anders Laxell*,
lehtori *Virpi Loikkanen*, tiedottaja *Mari Malkavaara*,
ylilääkäri *Kati Myllymäki*, tuomiorovasti *Matti Poutiainen*,
tuomiorovasti *Ilpo Rannankari* ja diakoni *Luisa Tast*

Ekumenia Pohjolassa -verkosto
johtoryhmä: kirkkoneuvos *Risto Cantell*
naiskomitea: toimistos sihteeri *Sirpa-Maija Vuorinen*

International Association for Mission Studies
yhdyshenkilö: lähetysteologi *Timo Vasko*

Kirkon järjestöjen Inkeri-neuvottelukunta
puheenjohtaja: kirkkoneuvos *Risto Cantell*
sihteeri: suunnittelija *Aarno Lahtinen*

Lutheran Anglican Society
Suomen koordinaattori ja hallituksen jäsen: dosentti *Jaakko Rusama*

Lutherische Europäische Kommission für Kirche und Judentum
hallitus: lähetysteologi *Timo Vasko*

Nordic Institute for Missiological and Ecumenical Research
yhdyshenkilö: lähetysteologi *Timo Vasko*

Pietari-säätiö

valtuuskunnan varapuheenjohtaja: *Risto Cantell*
valtuuskunnan jäsen: piispa *Voitto Huotari*
henkilökohtainen varaedustaja:
arkkipiispan sihteeri *Heikki Jääskeläinen*

Pohjois-, Itä- ja Keski-Euroopan kirkkokonventti

hallituksen puheenjohtaja: piispa *Juha Pihkala*
hallituksen jäsen: teologian tohtori *Aulikki Mäkinen*

Porvoon kirkkoyhteisön yhteydenpitoryhmä

yhdyshenkilö: teologisten asiain sihteeri *Tomi Karttunen*

Siirtolaisuusinstituutti

hallitus ja valtuuskunta: kirkon ulkosuomalaisyön sihteeri
Ilkka Mäkelä
valtuuskunnan varajäsen: kirkon ulkosuomalaisyön apulaissihteeri
Susanna Merikanto-Timonen

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja Inkerin evankelis-luterilaisen kirkon
neuvottelukunta

piispa *Voitto Huotari* (30.3. saakka), piispa *Seppo Häkkinen* (31.3.
alkaen) ja kirkkoneuvos *Risto Cantell*

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja Namibian evankelis-luterilaisen kirkon
neuvottelukunta

arkkipiispa *Jukka Paarma* ja kirkkoneuvos *Risto Cantell*

Suomen lähetysneuvosto

puheenjohtaja: lähetysteologi *Timo Vasko*

Suomi-Seura r.y.

hallitus ja työvaliokunta: kirkon ulkosuomalaisyön sihteeri
Ilkka Mäkelä

Theobalt-verkosto

ohjausryhmän jäsen: piispa *Kari Mäkinen*
yhdyshenkilö: kirkkoherra *Eero Sepponen*

Työministeriön etnisten suhteiden neuvottelukunta
kirkon maahanmuuttajatyön sihteeri *Marja-Liisa Laihia*
varajäsen: kirkon ulkosuomalaistyön sihteeri *Ilkka Mäkelä*

Kirkon edustaminen vuonna 2009

Tammikuu

Euroopan kirkkojen konferenssin Kirkko ja yhteiskunta -komission
eksekutiivikomitean kokous Brysselissä 12.–13.1.

pastori, filosofian lisensiaatti *Gunnar Grönblom*

Euroopan kirkkojen konferenssin Kirkko ja yhteiskunta -komission ja Euroopan
katolisten piispainkokousten neuvoston koordinoitavien komitean kokous
Brysselissä 20.1.

pastori, filosofian lisensiaatti *Gunnar Grönblom*

Pyhän Henrikin muistopäivän vietto Roomassa 16.–20.1.

piispa *Gustav Björkstrand*, kirkkoneuvos *Risto Cantell* ja
työalasihteeri *Kaisamari Hintikka*

Piispanvihkimys Iso-Britannian luterilaisessa kirkossa ja Pyhän Henrikin
muistopalvelus Lontoossa 17.–18.1.

piispa *Matti Repo*

Kvinnor i Svenska kyrkan ja Nordisk ekumenisk kvinnokonferens, seminaari
”Vattnets sakrament” Uppsalassa 30.–31.1.

rehtori, filosofian maisteri, teologian maisteri *Eija Kemppi*, pastori,
teologian maisteri *Raila Mantere* ja toimistos sihteeri *Sirpa-Maija
Vuorinen*

Helmikuu

Sant’Egidio -järjestön ekumeeninen piispojen kokous Roomassa 11.–15.2.

piispa *Voitto Huotari*

Euroopan kirkkojen konferenssin Kirkko ja yhteiskunta -komission Euroopan
unionin lainsäädännön työryhmän kokous Brysselissä 27.2.

pastori, filosofian lisensiaatti *Gunnar Grönblom*

Maaliskuu

Kansainvälisen anglikaanis-luterilaisen yhdistyksen vuosikokous ja seminaari
Lontoossa 7.3.

dosentti *Jaakko Rusama*

Saksan yhdistyneen evankelis-luterilaisen kirkon piispainkokouksen
Klausurtagung Güstrowissa 7.–10.3.
piispa *Matti Repo*

Piispanvihkimys Bergenissä 8.3.
piispa *Seppo Häkkinen*

Euroopan kirkkojen konferenssin Kirkko ja yhteiskunta -komission
eksekutiivikomitean kokous Nyborgissa 10.–11.3.
pastori, filosofian lisensiaatti *Gunnar Grönblom*

Pohjoismaisen ekumeenisen naiskomitean johtoryhmän kokous Uppsalassa
11.–12.3.
pastori *Heidi Jäntti*

Euroopan kirkkojen konferenssin Kirkko ja yhteiskunta -komission kokous
Nyborgissa 11.–15.3.
pastori, filosofian lisensiaatti *Gunnar Grönblom*

Luterilaisen maailmanliiton keskuksen käyttöönotto Wittenbergissä 14.–15.3.
teologisten asiain sihteeri *Tomi Karttunen*

Huhtikuu

Arkkipiispa Jukka Paarman johtaman delegaation vierailu Japanissa 3.–14.4.
arkkipiispa *Jukka Paarma*, kirkkoneuvos *Risto Cantell*, kirkkoherra
Sari Lindström ja kirkon lähetyssihteeri *Jaakko Mäkelä*

Evangelischer Arbeitskreis für Konfessionskunde in Europan (Bensheim-
työryhmä) vuosikokous Antwerpenissä 16.–19.4.
teologian tohtori *Risto Jukko*

Euroopan protestanttisen kirkkojen yhteisön järjestämä valmistelukokous
Euroopan kirkkojen konferenssin Lyonin yleiskokousta varten Wienissä
20.–21.4.

teologisten asiain sihteeri *Tomi Karttunen* ja rehtori *Tapani Rantala*

Nätverket för teologisk utbildning i Norden -verkoston konferenssi ”Teologisk
utbildning – Kommunikation och kontext” Sunnessa 22.–24.4.
erikoissuunnittelija, yhteisen seurakuntatyön johtaja *Heikki Salomaa*

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja Inkerin evankelis-luterilaisen kirkon neuvottelukunnan kokous Pietarissa 24.–26.4.

piispa *Seppo Häkkinen*, vs. työalasihteeri *Mirja Aukee-Peiponen*,
kirkkoneuvos *Risto Cantell*, arkkipiispan sihteeri *Heikki Jääskeläinen*, suunnittelija *Aarno Lahtinen* ja kanslias sihteeri *Timo Rosqvist*

Porvoon kirkkoyhteisön 2. konsultaatio diakonin virasta Oslossa 27.–30.4.

piispa *Matti Repo*, teologisten asiain sihteeri *Tomi Karttunen*,
professori *Heikki Kotila* ja diakonias sihteeri *Mervi Salin-Inkinen*

Toukokuu

Euroopan luterilaisten kirkkojen Kirkko ja juutalaisuus -komission kokous ja konferenssi Tallinnassa 7.–14.5.

filosofian maisteri *Anu Heikkinen*, teologisten asiain sihteeri *Tomi Karttunen*, teologian tohtori *Pekka Lindqvist*, teologian maisteri *Hanna Rissanen* ja lähetysteologi *Timo Vasko*

Euroopan kirkkojen konferenssin dialogikomission kokous Malagassa 11.–14.5.

piispa *Matti Repo* ja työalasihteeri *Kaisamari Hintikka*

Saksan evankeliset kirkkopäivät Bremenissä 20.–24.5.

varatuomari *Freja Häggblom*

Skotlannin kirkon kirkolliskokous Edinburghissa 21.–26.5.

pastori *Arto Antturi*

Barentsin kirkkojen neuvoston kokous Bodössä 25.–28.5.

teologisten asiain sihteeri *Tomi Karttunen*

Euroopan kirkkojen konferenssin yleiskokouksen nuorten esikokous Lyonissa 29.5.–6.6.

filosofian maisteri, opiskelija *Hermann Riikonen*

Kesäkuu

Luterilaisen maailmanliiton kirkko-valtio -konferenssi ”Church and State in Societies in Transition in Europe” Budapestissä 26.–29.6.

lakimiesasessori, oikeustieteiden tohtori, hallinto- ja kirkko-oikeuden dosentti *Pekka Leino*

Heinäkuu

Kirkkojen maailmanneuvoston ”Living Letters” -vierailu Kongon demokraattiseen tasavaltaan 8.–16.7.

suunnittelija *Aaro Rytönen*

Euroopan kirkkojen konferenssin keskuskomitean kokous Lyonissa 13.–14.7. (vanha keskuskomitea) ja 21.7. (uusi keskuskomitea)

rehtori *Tapani Rantala*

Euroopan kirkkojen konferenssin 13. yleiskokous Lyonissa 15.–21.7.

arkkipiispa *Jukka Paarma*, pastori, filosofian lisensiaatti *Gunnar Grönblom*, suurlähettiläs *Irma Ertman*, opiskelija, filosofian maisteri *Hermann Riikonen*, lääketieteen lisensiaatti *Åsa A. Westerlund*, kauppatieteiden maisteri *Signe Jauhiainen*, kirkon maahanmuuttajatyön sihteeri *Marja-Liisa Laihia*, kirkon ulkosuomalaistyön sihteeri *Ilkka Mäkelä*, rehtori *Tapani Rantala* ja kirkkoneuvos *Risto Cantell* tarkkailijana

Luterilaisen maailmanliiton ja roomalaiskatolisen kirkon Kristittyjen ykseyden edistämisen neuvoston dialogikomission kokous Breklumissa 19.–23.7.

piispa *Eero Huovinen*

Elokuu

Anglo-Nordic-Baltic Theological Conference Canterburyssä 6.–10.8.

tutkimuspäällikkö, teologian tohtori, taiteen maisteri *Sari Dhima*, teologisten asiain sihteeri *Tomi Karttunen* ja teologian tohtori *Arto Kuorikoski*

Kirkkojen maailmanneuvoston keskuskomitean kokous Genevessä 25.8.–1.9.

piispa *Simo Peura*, kirkkoneuvos *Risto Cantell* ja suunnittelija *Aaro Rytönen*

Piispanvihkimys Kööpenhaminassa 30.8.

piispa *Gustav Björkstrand*

Pohjoismaisen ekumeenisen naiskomitean kokous Stavangerissa 31.8.–2.9.

toimistos sihteeri *Sirpa-Maija Vuorinen*

Pohjois-, Itä- ja Keski-Euroopan kirkkokonventti Järvenpäässä 31.8.–4.9.
piispa emeritus *Juha Pihkala*, pastori, teologian tohtori *Pauliina Kainulainen*, pastori *Kenneth Koskinen*, hiippakuntasihtööri *Aulikki Mäkinen*, pastori *Ilkka Mäkinen*, opiskelija *Marko Niemenmaa*, teologian ylioppilas *Siiri Toiviainen* ja yhteisen seurakuntatyön johtaja *Arto Viitala*

Syyskuu

Sant'Egidio -järjestön rauhanrukous Krakovassa 6.–8.9.
johtaja *Kalle Kuusimäki*

Pohjoismaisen Faith and Order -verkoston kokous Uppsalassa 8.9.
kirkkoneuvos *Risto Cantell*, teologian tohtori *Minna Hietamäki* ja teologisten asiain sihtööri *Tomi Karttunen*

Anglican Lutheran Societyn hallituksen kokous Tukholmassa 24.9.
dosentti *Jaakko Rusama*

Lokakuu

Skotlannin episkopaalisen kirkon alueellinen konferenssi Aviemoressa 2.–4.10.
pastori *Päivi Pulkkinen-Watson*

Euroopan katoliset yhteiskuntapäivät Gdanskissa 8.–11.10.
arkkipiispan sihtööri *Heikki Jääskeläinen*

Euroopan protestanttisten kirkkojen yhteisön konsultaatioprojekti Berliinissä 16.–18.10.
pastori *Timo-Matti Haapiainen*

Euroopan luterilaisten kirkkojen Kirkko ja juutalaisuus -komission johtoryhmän kokous Budapestissä 20.–21.10.
lähetysteologi *Timo Vasko*

Luterilaisen maailmanliiton neuvoston kokous Genevessä 21.–27.10.
piispa *Eero Huovinen* (myös eksekutiivikomitean kokous), kirkkoneuvos *Risto Cantell*, teologisten asiain sihtööri *Tomi Karttunen*, pastori *Riikka Myllys*, kirkon lähetys sihtööri *Jaakko Mäkelä* ja professori *Risto Saarinen*

Luterilaisen maailmanliiton Theology and Studies -osaston kokous Genevessä 22.–27.10.

teologisten asiain sihteeri *Tomi Karttunen*

Saksan yhdistyneen evankelis-luterilaisen kirkon ja Saksan evankelisen kirkon kirkolliskokoukset Ulmissa 22.–26.10.

kirkkoherra, teologian tohtori *Sammeli Juntunen*

Luterilaisen Maailmanliiton Search Committee kokous Genevessä 22.–27.10.
kehitysyhteistyöpäällikkö *Maria Immonen*

Suomi-talon vihkijäiset Pietarissa 25.–26.10.

piispa *Voitto Huotari*, kirkkoneuvos *Risto Cantell* ja kanslias sihteeri
Timo Rosqvist

Yhteisen vanhurskauttamisjulistuksen allekirjoittamisen 10-vuotisjuhlat
Augsburgissa 30.–31.10.

piispa *Eero Huovinen*

Marraskuu

Pohjoismaisen ekumeenisen naiskomitean kokous Reykjavikissä 2.–4.11.
rehtori, filosofian maisteri, teologian maisteri *Eija Kemppi* ja
toimistos sihteeri *Sirpa-Maija Vuorinen*

Euroopan kirkkojen konferenssin tulevaisuustyöryhmän kokous Helsingissä 5.–6.11.

pastori, filosofian lisensiaatti *Gunnar Grönblom*

Seurakuntakodin käyttöönottoaminen ja siunaaminen ja Espanjan
ulkosuomalaisyöntekijöiden virkaanasettaminen Costa Blancassa 7.–8.11.

piispa *Wille Riekkinen*, lääninrovasti *Jaana Marjanen* ja turistityön
koordinaattori *Leena Märsylä*

Piispanvihkimys Stavangerissa 8.11.

piispa *Matti Repo*

Piispanvihkimys Uppsalassa 8.11.

kirkkoherra *Jouko Ala-Prinkkilä*

Norjan kirkon kirkolliskokous Tønsbergissä 16.–18.11.

varatuomari *Freja Häggblom*

Euroopan kirkkojen konferenssin Kirkko ja yhteiskunta -sihteerien kokous Mechelenissä 17.–19.11.

pastori, filosofian lisensiaatti *Gunnar Grönblom*

Euroopan kirkkojen konferenssin eksekutiivikomitean kokous Brysselissä 19.–20.11.

pastori, filosofian lisensiaatti *Gunnar Grönblom*

Pohjoismaisen kirkko-oikeusverkoston kokoontuminen Uppsalassa 23.11.

pastori, filosofian lisensiaatti *Gunnar Grönblom*

Joulukuu

Pohjois-, Itä- ja Keski-Euroopan kirkkokonventin hallituksen kokous Berliinissä 4.–5.12.

piispa emeritus *Juha Pihkala* ja hiippakuntasihtööri *Aulikki Mäkinen*

Euroopan kirkkojen konferenssin keskuskomitean kokous Genevessä 16.–19.12.

rehtori *Tapani Rantala*

Kirkon ulkoasiain neuvoston antamat lausunnot 2009

Kannanotto Euroopan kirkkojen konferenssin toimintaraporttiin 2003–2009 ja työohjelmaan 2009–2015 – 30.3.

Lausunto Suomen evankelis-luterilaisen kirkon suhteesta Euroopan protestanttisten kirkkojen yhteisöön, edelleen Turun arkkihiippakunnan hiippakuntavaltuustolle ja jatkovalmisteluun Teologisten asiain toimikunnalle – 30.3.

Arviointi Kirkkojen maailmanneuvoston toiminnasta – 30.3.

Kirkkomme vastaus Luterilaisen maailmanliiton uudistamiskomitean raporttiin – 11.6.

Luterilais-metodististen neuvottelujen loppuasiakirja *Kristuksesta osalliset* ja sopimus Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja Suomen metodistikirkon ja Finlands svenska metodistkyrkanin kanssa – esitys sopimukseksi kirkkohallitukselle, edelleen kirkolliskokouksen hyväksyttäväksi – 13.8.

Kansainvälisten ja ekumeenisten yhteyksien rahaston myöntämät avustukset 2009

Luterilaisen maailmanliiton ja Jordanian ja Pyhän maan evankelis-luterilaisen kirkon Jerusalemin Öljymäelle suunnittelema asuntola – 30.3., summa 1 000 000 € (vv. 2009–2010 500 000 €/v.)

Luterilaisen maailmanliiton Wittenbergin keskus, toiminta-avustus – 30.3. ja 11.5., summa 10 000 €

Western Cape -yliopisto, Desmond Tutu -professuuriin liittyvä nuorten tutkijoiden stipendiohjelma – 30.3., summa 10 000 €

Kirkkojen maailmanneuvoston Global Christian Forum, toiminta-avustus – 30.3., summa 30 000 € (vv. 2009–2011 10 000 €/v.)

Inkerin evankelis-luterilaisen kirkon hallinnon ja talouden kehittäminen – 30.3., summa 50 000 € (vv. 2009–2010 25 000 €/v.)

Jordanian ja Pyhän maan evankelis-luterilaisen kirkon ja pyhiinvaelluskeskuksen suunnittelu – 30.3., summa 50 000 €

Saksan evangelisen kirkon (EKD) Wittenbergin keskus, toiminta-avustus:
tutkijavierailun rahoitus – 11.5., summa 65 000 €

Luterilaisen maailmanliiton ekumeenisen tutkimuksen instituutin
lahjoitusrahasto Strasbourgissa – 11.5., summa 300 000 € (vv. 2009–2012
75 000 €/v.)

Lyhenteet

Toimintakertomuksessa käytetään seuraavia lyhenteitä:

EKD	Evangelische Kirche in Deutschland / Saksan evankelinen kirkko
EKK	Euroopan kirkkojen konferenssi
ELCA	Evangelical Lutheran Church in America /Amerikan evankelis-luterilainen kirkko
ELKRAS	Evangelisch-Lutherische Kirche in Russland, der Ukraine, in Kasachstan und Mittelasien / Venäjän, Ukrainan, Kazakstanin ja Keski-Aasian valtioiden saksankielinen evankelis-luterilainen kirkko
ILC	International Lutheran Council / Kansainvälinen luterilainen neuvosto
KMN	Kirkkojen maailmanneuvosto
KUA	Kirkon Ulkomaanapu
KUN	Kirkon ulkoasiain neuvosto
KUO	Kirkkohallituksen ulkoasiain osasto
LEKKJ	Lutherische Europäische Kommission für Kirche und Judentum / luterilainen kirkko ja juutalaisuus -komissio
LML	Luterilainen maailmanliitto
ORTAID	Ortodoksisen kirkon ulkomaanapu
SCJ	Societas Cordis Jesu / Jeesuksen pyhän sydämen papit
VOK	Venäjän ortodoksinen kirkko

ISSN 1797-1381

Kirkkohallitus
Helsinki 2010